

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2 40 "
 Numărul poporal:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscrisurile nu se in-
 năpăzesc.

Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730

Iablania

Adânc mișcat de măreția zilei de ieri simțesc insuficiența puterilor mele pentru a releva însemnătatea istorică a manifestației puternice, neașteptate chiar din centrul Severinului. Adunarea aceasta întocmai ca cea dela Igris, nu a fost inițiată din partea comitetului național, nici chiar de către intelectualii și conducătorii politici din partea locului: ea a fost cerută de însuși poporul. În fruntea acestui popor, ce e drept, se află preotul *Gheorghe Tătu*, un adevărat apostol al cauzei românești. Dar chiar el însuși a fost surprins, a fost frapat de ceea ce s'a întâmplat.

Adunarea dela Iablania n'a fost numai o răsuflare a sănătății după boala grozavă, de care suferia Severinul de vr'o zece ani de zile sub spaima îngrozitoare a unui trădător fără suflet și conștiință, ea n'a fost numai manifestarea voinței generale de reculegere și reînchegare a grănițelor, — adunarea dela Iablania a fost o splendidă învingere a partidului național român din Ungaria și Transilvania, a fost o superbă manifestare a poporului pentru comitetul executiv al acestui partid. După atâtea zile urite și amare, după atâtea frământări pricinuite de ambițiile deșerte și absolut neîntemeiate, adunarea dela Iablania va să zică verdictul poporului românesc pronunțat pentru solidaritatea națională și pentru disciplina de partid.

După întunecata noapte a pasivității ticăloase, intrarea în activitatea parlamentară a partidului național român a fost

primită din partea întreg poporului românesc ca o adevărată salvare dela desna-dejde. Succesul splendid al însuflețirii dela 1906, activitatea energetică și înțeleaptă a deputaților naționali din anii 1906—1910 a deșteptat nădejdi mari în mijlocul maselor românești. După suferinți atât de îndelungate, după o tânjire atât de nedeamnă și amorțitoare era prea firească această înfocare a spiritelor și absolut firească era deșteptarea nădejdilor chiar prea avansate în masele largi ale poporului românesc.

Dar tot atât de firesc era și adevărul, că lupta națională nu putea produce imediat rezultate binefăcătoare, pe cari masele să le poată resimți numai decăt. În vederea șovinismului turbat unguresc și în considerarea politice generale de guvernământ în Statul-Ungar era chiar de prevăzut, că în măsura energiei de luptă activă și chiar agresivă a partidului național român loviturile guvernărilor în contra ființei noastre naționale și a intereselor culturale și economice ale poporului nostru, se vor întezi. Zace aceasta în natura oricărei lupte, îndeosebi în natura luptelor politice.

Spre a zgudui încrederea maselor românești în partidul național român, îndeosebi conducătorii acestui partid și în deputații naționali, politica de guvernământ a început cele mai sălbatice atente împotriva ființei noastre românești, îndeosebi în contra intereselor noastre culturale și cele materiale ale poporului dela țară, singura talpă firească a partidului nostru național. Această evoluție firească a luptei dintre politica de guvernământ și cea a națiunii române din Ungaria și

Transilvania se repezi a o exploata în interesele lor meschine personale, ceata ticăloșilor și a vânătorilor de bunătăți lumești, de cari întotdeauna se află în mijlocul tuturor popoarelor.

Năzuința guvernelor de a prezenta partidul național nu numai ca nefolositor, ci chiar ca primejdios intereselor culturale și economice ale poporului nostru a aflat îndată sprijin în ceata trădătorilor, cari așteptând dela guvern cu siguranță răsplata trădării lor, începură a vesti și din partea lor blasfemia, că lupta energetică a partidului național în contra puternicilor zilei este cauza fărădelegilor acestui guvern în contra poporului românesc și că prin urmare această luptă trebuie neapărat înlocuită prin o procedură conciliantă și amicabilă față de cei puternici.

Spre a săpa acestei convingeri cale în sufletul poporului, pe întreg teritoriul locuit de Români s'a pus în practică o ne mai pomenită teroare atât din partea justiției, cât mai ales din partea administrației. Amendele plătite de poporul românesc în acești ani de zile, sub păcătoase cuvinte de transgresiuni, ating cifra de milioane. În același timp însă pe teritoriile, cari la alegeri parțiale abandonaseră partidul național român și acceptaseră de voe de nevoe vr'un trădător Român de reprezentant al lor în dieta țării, îndată începură a se revărșa mulțime de ușurări și beneficii personale pentru matadorii acestui curent trădător.

În același timp, fie conștient, fie inconștient, să credem în cazul din urmă, partidul național român se pomenește lovit în coastă din partea unei grupări aparte

Literatura, Publicul și Statul

de E. Lovinescu

Înainte de a aduce mai departe firul cercetării noastre literare, mă văd silit să stărui mai mult asupra unor lucruri atinse în treacăt într'unul din foiletoanele trecute. E, anume, foiletonul în care mă întrebam dacă generația de astăzi e în adevăr „o splendidă generație”, după cum spunea un poet, sau dacă nu cumva e numai o generație de premergători ai unor vremi mai bune. Ajunsesem la încheierea, dealtminteri destul de acoperit spusă, că facem cu toții numai un început, că suntem în clipa încercărilor, a dibuirilor în toate părțile, nu pentru că noi am fi începătorii literaturii românești, tot așa după cum nu pentru că ne-ar lipsi talentele, — nici slava, nici rușinea aceasta nu ne-au fost scrise în cartea vremii — ci pentru că trăim în așa niște împrejurări de viață ce ne silesc la fărâmițarea eforturilor noastre în lucrări mici, unele fugare, altele zadarnice, multe strălucitoare fără a fi și luminătoare. Astfel mi-se părea ursita generației noastre...

Ei bine, foiletonul acesta a avut norocul de a fi citit cu oarecare interes și de a fi trezit printre scriitori — mai ales într'o agapă prietenească — discuțiuni contradictorii. Nu mă încumet a spune că adevărul doare, dar era de bănuț ca cele spuse să nu fie pe placul tuturor. Ne vine foarte greu să părăsim dulcele gând, că

suntem cea din urmă înflorire a unui întreg șir de stăbuni, ce s'au jertfit pentru binele, pentru slava noastră: că noi suntem floare îmbalsămitoare, pe când ei sunt ramurile negre bătute de vânt, tulpina noduroasă, vițele răsucite ale rădăcinei ceși împlântă firele în țărâna neagră, în loc a se răsfața la soare; că noi suntem cununa și ei temelie; că noi suntem capul și ei picioarele; că ei au slujit numai ca să ducă mai departe, întărind-o, seva vieții, ce ajunge în sfârșit bogată în încercări, în noi, aceștia, semizeii clipei de astăzi!

E firesc...

Nimic nu mă împiedică însă de a mă întoarce încă odată asupra acestor lucruri, pentru a le cerne mai cu grijă, pentru a aduce oarecare îngrădiri ca să nu se creadă că zic mai mult decăt mi-e gândul. Voi răspunde așadar unor obiecțiuni ce mi s'au făcut, fără a arăta cine anume mi-lea făcut, deoarece discuția nu a îmbrăcat încă haina publicității.

Cea dintâi obiecție, care deși nu tăgăduiește fără să afirme de altminteri, adevărul observațiilor mele, e următoarea:

Pentru ce cuvânt privești generația de astăzi ca sfârșită? Scriitorii grupăți în jurul *Sămănătorului*, de unde a pornit mișcarea nouă, se învârtesc în jurul anului al treizecelea al vieții lor; ori cum, nici unul n'a ajuns patruzeci de ani. La treizeci de ani, dacă cineva nu începe, se poate

zice că e în vârsta cea mai nemerită pentru a da opere temeinice; îndărătul lui stau zece ani de ucenicie, de nevoe fiecăruia, și acum după ce cunoaște viața, cu toate ispitele, cu toate năcăzurile, cu toate micimile și mărimile ei, acum după ce cunoaște și meșteșugul scrisului, după lungi dibuirii, după unele încercări uitate repede sau necunoscute aproape de nimeni, tocmai acum a ajuns la adevărata maturitate, dela care putem aștepta roadele de aur ale talentului disciplinat... Prin urmare, nu poți osândi o generație, sau chiar o mișcare literară, numai după șapte—opt ani de activitate; ea se arată dinpovrivă plină de așteptări. Căi nouă s'au deschis; brațele s'au încordat pentru o muncă apropiată ce va fi mai spornică. S'o așteptăm și să n'o osândim cu prea multă grabă și ușurință... Și apoi trebuie să mărturisești că o generație literară nu se restringe, numai la zece sau cinsprezece ani... Oare un scriitor își frânge pana așa de curând? Părerea e arbitrară și neîntemeiată... Victor Hugo avea 80 de ani, și bătrânețea îi era poate mai vâjjoasă decăt tinerețea... Foile scrise se risipeau de pe masa lui de lucru, luate ca de un vânt puternic.

Puternic era vântul, dar mai stăruitor era bătrânul ce scria, scria fără odihnă. La urmă l'a învins. Bătrânul a murit de mult — sunt 25 de ani atunci — și vântul n'a isbutit să risipească încă toate foile negrite ce stau și acum în vraf pe masă, așteptând lumina bine făcătoare a zilei...

Un alt mare bătrân, patriarhul dela Ferney, marele Voltaire, era octogenar și verva lui nu se-

din sânul său, care prezenta nesuccesul imediat al activității parlamentare și al înțepirii atacurilor ucigătoare din partea vrăjmașului ca efect al insuficienței intelectuale și morale a conducătorilor de până aci ai aceluia partid și sub acest cuvânt foarte ademenitor nu numai pentru cei mai înflăcărați naționaliști, cari totdeauna sunt neastâmpărați în dorul lor de a vedea învingerea definitivă încă în viața lor, dar mai ales ademenitor pentru ceata de ambițioși și prea vanitoși, de cari se află totdeauna și pretutindeni destui și cărora li-se părea prea obositoare așteptarea evoluției firești, care ar avea să-i aducă pe dânșii în fruntea conducerii de partid, pretindea cu adevărată revoltă de palat surghiunarea conducătorilor de până aci ai partidului și primenirea lor cu elementele din sânul său, absolut neîncercate încă în focul luptelor pozitive.

Intre asemenea împrejurări partidul național român, strâmtorat din toate părțile, se afla cu adevărat într-o situațiune aproape desperată. Ultima rație era *apelul la popor*. Acest apel a fost adresat. S'a aranjat înainte de toate o adunare populară tocmai în Arad, unde era cuibul „primenitorilor”. Și în fața lor adunarea națională din Arad a votat încrederea comitetului național. Același lucru și cu o intențitate crescândă s'a întâmplat în mărețele adunări populare din Lugoj și Orăștie.

Românii de pretutindeni încep a se desmeteci. Buimăceala se înlocuiește prin un nou avânt de energie națională. Cele trei mari adunări convocate de comitetul național deșteaptă în masele națiunii conștiința prăpastiei, în care era să cadă și această conștiință odată deșteptată începe a se manifesta cu irezistibilă putere. Inceputul se face în mărețea adunare dela Iablanita.

Masele poporului românesc încep a se convinge, că rezultatul mântuitor al luptei naționale nu se poate ajunge de pe azi pe mâine, ci că o asemenea luptă, pe care o purtăm, cere timp îndelungat, răb-

dare multă și jertfe mari. Tot atunci însă poporul românesc începe a se convinge, că pentru a se mântui, el trebuie să se supună îndelungei răbdări și trebuie să aducă toate jertfele ce i-se cer pentru mântuirea sa. În același timp masele poporului românesc au ajuns și la conștiința, că singurul mijloc al mântuirii sale este *solidaritatea națională desăvârșită și absoluta respectare a principiului de disciplină*, care singur poate să fină în ordine de bătaie șirele luptătorilor unui neam subjugat politiceste.

Dovada despre deșteptarea acestei conștiințe în masele poporului românesc a dat-o mărețea adunare dela Iablanita. Iată însemnătatea ei istorică.

Adunarea dela Iablanita

Iablanita este un sat din valea Severinului ce duce dela Lugoj la Orșova, aproape de băile Herculanee. Are, după dicționarul Asociațiunii, abia vre-o 1829 locuitori, aproape toți Români greco-orientali. Preotul locului este părintele Gheorghe Tătuca, un bărbat de rară inteligență și energie, adevărat apostol în luptele noastre naționale.

Satul acesta a fost ieri locul unei manifestațiuni românești grandioase, neașteptate, însuflețitoare. Câțiva țărani de-acolo fuseseră de față la marea adunare dela Lugoj și sub impresia celor văzute și auzite acolo s'au depărtat acasă cu gândul, ca și ei să fină în curând asemenea adunare. La insistența lor părintele Tătuca s'a pus pe lucru. Dar n'a avut decât să dea lozincă. Ea s'a răspândit cu iuțeala fulgerului. Toate satele dimprejur începură să fiarbă și o însuflețire de nedescris cuprinse sufletele Românilor din întreg ținutul.

Și rezultatul a fost o manifestație politică românească, în fața căreia însuș proptoretorele cercului, care era de față, a rămas frapat și adânc impresionat. Însemnătatea istorică a acestei adunări o rele-

văm la locul de frunte al acestui ziar. Dăm aci o palidă icoană despre decursul adunării însăși.

Pe drum spre Iablanita

Noi Arădanii plecaserăm Duminecă cu trenul de dimineața. Erau d-nii: dr. Ștefan C. Pop, dr. Ioan Suciu, dr. Iustin Marșieu și Vasile Gol-diș. La Timișoara nu am văzut pe nimeni întovărășindu-se cu noi. Ne-am spus atunci din nou, ce rău fac frații Timișoreni, că păstrează o așa condamabilă răceală față de toate mișcările noastre politice. Atâți intelectuali, atâți advocați și nici unul nu s'a aflat, care să-și fină de datorință a participa la o adunare politică din Bănat.

Cu atât mai veseli eram însă la Caransebeș, când văzurăm mai mulți frați luptători, între cari și țărani, cari grăbiau și ei spre Iablanita. Erau d-nii: Ioan Dragomir, econom (Făget), Petru Gârda, econom (Begamonoștor), dr. Gheorghe Gârda, adv. (Făget), dr. Petru Barbu dir de bancă, dr. Alex. Morariu advocat, dr. Gheorghe Labonțiu adv., toți din Caransebeș, dr. Aurel Vlad, Iulian Vodă comerciant (Lugoj), dr. Aurel Ciupe adv., dr. Ioan Stoian adv., dr. Cornel Jurca adv., Petru Vasilon, funcț. de bancă (Arad), dr. Petru Maier adv. (Lugoj), dr. Victor Bontescu, adv. (Hațeg) și Casiu Muntean, ziarist (Lugoj).

Deaci încolo drumul se face tot mai romantic, veselia tot mai mare.

Sosirea

Pe drum dela Caransebeș încolo la toate gările eram întâmpinați cu aclamațiuni entuziaste din partea Românilor, ce se aflau pe acolo. Toți știau, unde mergem și toți erau veseli de nizuințele noastre și ne însoțiau cu urările lor de bine.

La orele 11^{1/2} sosirăm în gara dela Iablanita. De departe vedeam înaintea gărei o mare albă de Români, pedestru, călare, cu trăsuri. Când trenul intră pe peron, un puternic „să trăiască” cutremură văzduhul.

Mulțimea de pe drumul țării năvălește în cuntea gărei. Nimeni nu putea să-i rețină. Săriau cu sutele sprinteni peste garduri. Munca jandarmilor de a-i opri a fost fără succes. În sfârșit le-a dat drum la toți. Un taraf de fanfare cântă doina lui Vlad. Trenul se oprește. Ne dăm jos. Cum îl zăresc Români pe dr. Vlad, îl ridică pe umeri și urmați de fanfare îl duc în mijlocul unui entuziasm nemaipomenit până în mijlocul gărei. Aici este salutată din partea părintelui Gheorghe Tătuca. Răspunde foarte emoționat. De aici e ridicat iarăș pe umeri și e dus până la stradă la trăsuri.

Înainte de a ne urca în trăsuri defilează dinaintea noastră călăreții-călușeri, voinici și frumoși, să-i mănă cu ochii. Erau țărani: D. Dimitrie Bălaci, Meilă Șaitan, Zaria Spură, Cornel Sirbu, Ioan Marescu, Vasile Marescu, Gheorghe Hanuca, Vasile Bălaci, Dimitrie Pitau, Toma Ionescu, Nicolae Ionescu, Dimitrie Pomoja, Ilie Vrapcia, Zaria Magieriu, Meilă Busu și Petru Bobu.

Plecăm spre sat. Toate trăsurile împodobite cu verdeață, covoară și țesături. Trebuie să mergem însă numai în pas. Călăreții în frunte. Imediat după ei trăsura lui dr. Vlad. E încunjurată de țărani. Alții merg alături ținându-și mâinile pe trăsura. Fanfara cântă mereu doina lui Vlad. Iebucnesc mereu urale „să trăiască dr. Vlad”. Toate trăsurile sunt impresorate de țărani, bărbați, femei, feciori, fete, copii. E ceva înălțător și totodată înduioșitor. Mă năpădesc lacrimile. Lângă noi pășeste un bătrân cărunț. Îl întrebăm de nume, de vârstă. E de 78 de ani.

— N'a venit părintele Lucaci? — întrebă.

— N'a putut să vie, — răspund.

— Nu l-am văzut de 10 ani și n'aș vrea să mor fără să-l mai văd odată.

— Să trăiești, moșule, c'o să-l mai vezi — și-mi întorc fața dela dânsul, să nu mă vadă.

Și pe părintele Lucaci vrea cineva să-l nimicească? Să-i rupă de pe frunte aureola martirului național?

Sosim la intrarea în sat. În drum un mare arc triumfal cu inscripția: „Bine-ați venit!” Deoparte și de alta câte un exemplar din „Românul” încadrat în verdeață. Aci iar ne oprim. Vlad e din nou binevenat. Răspunde cu lacrimi în ochi.

Întărăm în sat. Pe drum, deoparte și de alta, crengi verzi înfipte în pământ, în ferestre verdeață, covoare și țesături românești și scumpeturi,

case încă, ci cu o frăgezime nebănuită, își gonit lumina spiritului său ascuțit peste tot ce poate fi obiect de preocupare a gândului omenești.

Goethe aproape de sfârșitul unei cariere strălucite a scris pe *Faust* ce-i încununază întreaga sa operă, de oareco într'ânsul se încheagă zeci de ani de meditație, de experiență culeasă de pretutindeni, de muncă artistică îngrijită cu scumpătate, și de înălțime de gândire pe culmile senine ale filozofiei. Sofocle la o vârstă foarte înaintată, a scris cele mai bune piese ale sale, și când fiul său voi să-l pună sub interdicție, el citi judecătorilor câteva bucăți din *Antigona*.

E de prisos să adaug, că a fost achitat: un om, care scria astfel de minuni, nu putea fi atins de aripa nemiloasă a vârstei, slăbindu-i însușirile sufletești.

Dar nu e nevoie să ne răcăim așa departe, pentru a lua pilde. Ne putem opri și în țara noastră. Iată pe bunul unchiș Vasile Alexandri. Scria pe la 1840 și stăruia a mai scrie patruzeci de ani după aceea, și nu mai rău; dimpotrivă... Cine ar fi crezut, că Alexandri se va ridica dela *Soldan-Viteazu*, dela *Nunta Tărănească* la *Ovidiu*, la *Fântâna Blanduziei* și la *Despot-Vodă*, această mărețea încununare a unei lungi activități literare, foarte felurită, foarte neegală, oglindind toate nevoile timpului, în veșnica îndrumare spre mai bine, spre o artă mai senină, mai obiectivă, spre *Pastelurile* sale, spre piesele de teatru în versuri, de inspirație clasică! S'ar fi convenit oare, ca un critic să-l ju-

dece după cele dintâi încercări? Să-i găsească o formulă, în care să-i încâtușeze talentul? De sigur, că nu. Poetul ar fi zdrobit-o, dupăcum un fluture își zdrobește chrisalida...

Răbdare deci!.. Generația de azi nu și-a spus cel din urmă cuvânt. E departe de asta. Anii petrecuți la „Sămănătorul” sunt numai o ucenicie, pregătirea unei desfășurări viitoare, pe care totul ne face s'o credem minunată. Tatentele nu ne lipsesc; ai recunoscut-o singur.

Dă-le și timpul să se desfacă din negurile inceputului, pentru a se ridica în lumina zdrobitoare a artei, dupăcum se urcă astrul zilei dintre abururile zorilor...

Astfel grăi poetul D. Anghel — căci de ce i-ași mai ascunde numele? Se așază apoi și mă lăsă să-i răspund, de oarece eram într'o adunare, unde fiecare putea vorbi, la locul și la timpul său.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

ui ziar. Dăm
ecursul adu-

re Iablania

minecă cu tre-
Ștefan C. Pop,
Vasilie Gol-
e nimeni înto-
unci din nou,
ăstrează o așa
mişcările no-
și advocați și
ă de datorință
n Bănat.

a Caransebeș,
ori, între cari
Iablania. Erau
Făget), Petru
dr. Gheorghe
dir de bancă,
rghe Labonțiu
Vlad, Iulian
Ciupe adv.,
a adv., Petru
Petru Maier
iv. (Hațeg) și

t mai roman-

Sosirea

olo la toate
ni entuziaste
e acolo. Toți
li de nizuin-
rările lor de

dela Iablania.
mare albă de
Când trenul
uscă" cutre-

măvătește în
peșină. Săriau
nca jandar-
s. În sfârșit
fanfare cântă
Ne dăm jos.
il ridică pe
în mijlocul
în mijlocul
a părintelui
moționat. De
dus până la

ri defilează
inici și fru-
ii: D. Dimi-
ură, Cornel
, Gheorghe
itau, Toma
omoja, Ilie
su și Petru

podobite cu
ergem însă
mediat după
de țărani.
pe trăsura.
Iebucnesc
oate trăsuri-
pați, femei,
totodată în-
ngă noi pă-
nume, de

— întreabă.

n'as vrea

mai vezi —
ă vadă.
ineva să-l
reola mar-

un mare

nit! Deo-
„Românul”
m. Vlad e
mi în ochi.
și de alta,
erestre ver-
cumpeturi,

tot ce au țărancele mai scump, lucrul mânilor lor.
Fanfara cântă neîncetat doina lui Vlad.
Ajungem în mijlocul satului. Alt arc triumfal îm-
podobit cu scumpe covoare românești.

Pe stradă, pe garduri, pe arbori, pe acope-
rișul caselor plin de oameni, mai ales feciorași.
Trecem înainte și în sfârșit sosim la casa ospita-
lă a părintelui Gheorghe Tătuca și câți încă-
pem întrăm cu toții la dânsul. Masa întinsă, prânz
bogat și vesel. Ulița e însă plină de norod și
fanfara cântă înainte doina lui Vlad și mulțimea
strigă neîncetat: *Trăiască dr. Aurel Vlad!*

— „Impăratul să fi venit astăzi la Iablania,
el n'ar fi avut o asemenea primire, cum a avut-o
dr. Aurel Vlad. Că Impăratul este stăpân peste
trupurile, iar dr. Aurel Vlad este împărat peste
sufletele dv.” — a zis unul dintre oratorii zilei.
Avuse deplină dreptate. În mijlocul tovarășilor săi
de luptă dr. Aurel Vlad a intrat în Iablania ca
un împărat.

Adunarea.

La 3 ore punctual s'a început adunarea pe
piața cea mare dinaintea casei comunale. Era ri-
dicată aici o tribună încăpătoare cu două mese.

Dinaintea acestei tribune o mare de o-
meni. Poporul întreg din Iablania și din alte 23
de comune împrejmuitoare era de față. Au venit
comunele *Sadova-Nouă* sub conducerea econo-
mului A. Stepanescu, *Armeniş* sub conducerea
economului P. Iacobici, *Feneș* sub conducerea
economului Marinca, *Rusca* sub conducerea eco-
nomului I. Benda, *Teregova* sub conducerea I.
leneșigă, *Domașina* și *Cănicea* sub conducerea
preotului Vasile Uzonescu, *Cornea* cond. preotul
Nicolae Vălean, *Cuptoare*, *Crușovăț* și *Verendia*
cond. de preotul Nicolae Goanță, *Luncavița* și
Mehadica cond. comerciantul P. Ghimboasă, *Lă-
pușnicel* cond. economul Niță Cloșan, *Globu-
Crașovei* cond. preotul Zaharie Popoviciu, *Globu-
rău* cond. preotul Iosif Dragoiu, *Plugova* cond.
Constantin Vlăducean, *Petnic*, *Mehadia* și *Corn-
niareva* cond. de preotul dr. Ioan Sârbu, *Valea-
Bolvașnița* cond. preotul Zaharie Groza, *Teregova*
cond. preotul I. Bogoievici, *Orșova* cond. adv. dr.
Ioan Popovici și preotul Const. Dure.

Onoare acestor comune și onoare acestor
conducători.

Erau de față cel puțin 6000 de oameni.
Multe dame din apropiere și din depărtări. Dela
Băile-Herculane a venit d. și d-na dr. Ioanovici
cu d-soara Brediceanu (Lugoș). Din o singură
comună sosiră înainte de amezi 270 de oameni
toți cu crengi verzi în mâni, conduși de un ță-
ran, au intrat în sat și până în piața mare cân-
tând într'un puternic cor doina lui dr. Vlad.

Așa știe poporul acesta să iubească. Și în
fața acestei iubiri aproape de neînțeles din nou
mi-s'a aprofundat convingerea, că este criminal
celce atentează la această iubire a poporului,
singura noastră armă de nebiruit în lupta grea
pentru existență noastră națională.

Constituirea și discursurile.

La orele 3 punctual ia cuvântul părintele
Gheorghe Tătuca. Adevărat uragan de aclamări
il întâmpină. Mulțimea strigă entuziasmată: *Tră-
iască Gheorghe Tătuca!* Iată un preot pe care
credincioșii îl iubesc fără margini și se închină
lui ca unui sfânt. Iată apostolul adevărat.

La propunerea părintelui Gh. Tătuca adu-
narea aclamă de *președinte pe preotul dr. Ioan
Sârbu*, de notari pe *Ioan Bogoieviciu și Nicolae
Magheriu*. Reprezentantul autorității politice era
fibrăul dr. *Bagyik Iván* din Orșova, un băiat tiner,
inapacient și fără experiență în asemenea
afaceri.

Președintele dr. *Ioan Sârbu* deschide adu-
narea cu un discurs luminat și bine simțit. Dă
apoi cuvântul pe rând următorilor oratori: dr.
Ioan Suciu, dr. *Alex. Morariu* (adv. în Caranse-
beș), *Ion Vasii* (econom în Satmic), dr. *Gheor-
ghe Gârda* (adv. în Făget), dr. *Victor Bontescu*,
dr. *Iustin Marșieu*, *Vasile Goldiș*, dr. *Aurel Vlad*
și dr. *Ștefan C. Pop*.

Nu vom reproduce de astă-dată discursu-
rile rostite la marea adunare dela Iablania.
Ele au avut de obiect *situațiunea politică a țării*,
votul universal și reformele militare. Acelaș ob-
iect, aproape aceiași oratori ca la adunările
dela *Arad*, *Lugoș* și *Orăștie*. Deci și conținutul
discursurilor în esență n'a putut să prezinte ceva
de tot nou. Ținem să remarcăm însă o admira-
bilă comparație a dlui dr. *Victor Bontescu* referi-
tor la votul universal.

„Viile țării” — a zis d. V. Bontescu — „au
fost pustiite de filoxeră. Atunci cumințenia o-
menilor a aflat nou soiu de viață, mai trainică,
decât vița veche. Dar s'a constatat și aceea că
pentru cultivarea rodnică a acestei vițe trebuie
să *rigolăm pământul*, adică să întoarcem pământul
cam dela 1 metru din jos în sus. Și statul no-
stru este bântuit de filoxera nedreptății și a rău-
tăților de tot soiul. Nu este nici aici alt modru
de scăpare, decât să *rigolăm pământul vieții* de
stat. Straturile poporului cele mai de jos să le
punem deasupra și în stratul acesta să plantăm
vița nobilă a sufragiului universal. El va da
roade îmbelșugate”.

Comparația aceasta clasică a făcut adâncă
impresiune asupra adunării întregi.

A stărnit mare bucurie la toți cei de față
pășirea pe arena publicității a celor doi advo-
cați tineri dr. *Gheorghe Gârda* din Făget și dr.
Alexandru Morariu din Caransebeș. Amândoi au
rostit discursuri binereșite, pe cari tocmai pen-
tru bucuria noastră de a vedea întrând în șirele
luptătoare membrii generației tinere și spre a
face numele lor cunoscute în cercuri cât mai
largi, le vom reproduce în proximal număr po-
poral al acestui ziar.

În fine d. dr. *Ioan Popovici* avocat în Or-
șova, a prezentat proiectul de moțiune, care s'a
primit cu mare entuziasm și pe care îl publicăm
mai la vale.

Au sosit telegrame de felicitare din multe
părți ale Bănătuului, toate însuflețitoare și exprima-
mându-și deplina încredere în comitetul na-
țional.

Terminându-se toate agendele adunării, pre-
ședintele d. dr. *Ioan Sârbu* mulțumește oaspeții
lor, cari au venit din mari depărtări spre a lu-
mina și a îmbărbăta poporul românesc din grani-
ța la perseveranța în credința cătră partidul
național român și cătră comitetul executiv al a-
cestuia, mulțumește poporului, care a venit în-
tr'un număr atât de mare și a dovedit o însufle-
țire înveselitoare pentru cauza sfântă a neamului
nostru, dă expresiune nădejdei sale, că Severinul
în scurtă vreme se va scutura de rușinea, în care
l-a cofundat temeritatea unor elemente catilinare
și va străluci iar în splendoarea sa cea veche,
roagă apoi pe frații veniți din alte comune, ca să
se depărteze în liniște la comunele lor vestind
tuturor mai departe cele auzite și hotărâte în
ziua de azi la Iablania.

Adunarea se termină între vii aclamări la
adresa președintelui și a dlui dr. Aurel Vlad. În
deplină liniște mulțimea se împrăstie și cei din
alte comune părăsesc cu adevărat fericiți locul
adunării, căci în miile de oameni a încolțit nă-
dejdea unui viitor mai frumos.

Locuitorii Iablaniei însă nu se putură des-
părți de iubiții lor conducători și oaspeți, ci iar
petrecură pe aceștia cu soții la casa părintelui
Gh. Tătuca, unde se încinse o horă mare și fru-
moasă, care umplea ulița toată. Tineri și bătrâni
domni și dame, preoții, cu toții intrară în horă
și chiar numai tabloul acestei admirabile înfră-
țiri ar fi de ajuns, ca să umple Româniea în-
treagă de bucurie și bună nădejde.

Sfârșit.

La orele 8 și jum. partea mai mare a oas-
peților a plecat la băile Herculane. Întreg popo-
rul Iablaniei i-a petrecut la gară. Fanfara cânta
iar pe calea întregă doina lui Vlad și numai
trenul a putut să ne despărță unii de alții. Dela
Băile-Herculane cu trenurile de dimineața cei mai
mulți au plecat spre casă, rămânând acolo num-
mai dl dr. Aurel Vlad, care acum Mercuri va
participa la adunarea grandioasă, ce se pregă-
tește la Bozovicu.

Moțiunea.

*Aderenții partidului național român
din cercul electoral al Caransebeșului, în-
truniți în adunarea poporală la Iablania
în 9 Iulie n. (26 Iunie v.) 1911,*

*constată, că sistemul de guvernământ
înaugurat în Ungaria la 1867, susține și
astăzi acea politică de distrugere care, ba-
zându-se pe exclusivismul de rasă și clasă,
încătușează forțele adevărate ale acestei
țări și în special face imposibilă validita-
rea politică, precum și dezvoltarea econo-
mică și culturală a poporului;*

*constată, cu durere, că și actuala oc-
cârmuire a țării desconsideră nu numai
drepturile firești inalienabile ale poporului
român, ci nesocotește chiar și cele mai
elementare îndreptățiri ale limbei și obi-
ceiurilor poporului român;*

*protestează cu toată hotărârea împo-
triva acestor stări de lucruri și pretind ne-
conștientă respectare a intereselor de
existență națională ale poporului român din
Ungaria, — pretind ocrotirea imparțială a
intereselor economice ale țărânimii române
și reclamă pe seama poporului român în
proporția jertfelor de sânge și de avere,
cari le aduce pentru susținerea țării și mă-
rirea Monarhiei, cuvenitul drept de cuvânt
în ocârmuirea țării;*

*cer introducerea fără amânare a su-
fragiului universal, egal, direct și secret,
fără restricții tendențioase și cu votarea
în comune, precum și o arondare dreaptă
a cercurilor electorale, ținându-se seamă
de relațiile de naționalitate ale populațiunii
din patrie, ca astfel fiecăruia popor din țară
să-i fie dată puțința a trimite în dietă de-
putați în raport cu numărul său;*

*protestează împotriva tendinței de a
amâna și a lua dela ordinea zilei aceasta
reformă, fără de care este cu neputință,
ca să se poată inaugura un regim adevă-
rat democratic, singurul, care ar cores-
punde exigențelor unei dezvoltări firești și
sănătoase a țării în plină consonanță cu
interesele de viață ale popoarelor, cari îm-
preună constituie acest stat;*

*reclamă deplina garantare a libertă-
ților publice, asigurarea liberului exercițiu
al drepturilor cetățenești și excluderea ra-
dicală a tuturor acelor practice nelegale și
anticonstituționale, cari înstăpânindu-se
asupra întregului curs al vieții publice, au
otrăvit morala cetățenească și patrio-
tismul;*

*regretă, că pân'acum nici un fapt de
guvernământ nu a dovedit, că ocârmuirea
țării ar tinde în mod serios și loial, ca
să ducă la îndeplinire împăciuirea națio-
nală. — și constată, că așazisele iniția-
tive de împăciuire ale unor bărbați de
stat maghiari, cari recunosc și dânsii
deja, că chestiunea de naționalități este
azi chestia de cea mai vitală importanță pen-
tru Ungaria, și că dela fericita soluție a
acestei chestii depinde viitorul Ungariei,
— numai atunci o să poată întâmpina
din partea popoarelor nemaghiare cuve-
nita încredere și prevenire, dacă, în loc
de-a încerca cu apucături paliative, vor
contribui sincer la promovarea în evoluția
politică a patriei a aceluia mult dorit
punct de întoarcere radicală în tratamen-
tul chestiunii de naționalități, la acel
punct, când prin fapte neîndoioase să se
dea dovadă, că ocârmuitorii sunt pătrunși
de adevărul, cumcă justa și mulțamitoa-
rea și astfel singur posibilă soluție a che-
stiunii de naționalități în Ungaria numai
și numai în spiritul sincerei păci, a de-
plinei egalități de drept a popoarelor,
cari constituie țara și a adevăratei liber-
tăți naționale se poate înfăptui, pânăce
forțarea și pe mai departe a unei supre-
mații artificiale, saturate de nenorocitul
spirit al exclusivismului de rasă, va duce
țara și întreaga Monarhie spre prăpastie.*

*Iar privitor la proiectele noi militare
își exprimă credința, că parlamentul ac-
tual în urma structurei sale nu poate fi
chemat să pună aceasta nouă sarcină a-*

supra poporului, care este formal exclus din legislația țării, — și chiar în interesul armatei și al Monarhiei protestează împotriva năzuinței de a introduce și în armată practicele de maghiarizare în conținutul limbii și a ființei naționale a celorlalte popoare, cari toate împreună susțin și apără aceasta Monarhie.

In fine își exprimă aderența neclintită la programul național român și depun deplina lor încredere în comitetul central al partidului, accentuând totodată necesitatea imperativă a celei mai strânse solidarități și a acomodării tuturor aderenților sinceri ai partidului unei stricte discipline de partid.

Reforma militară și partidele.

Miercuri se va întruni din nou parlamentul. În ședința primă deja va ajunge la desbatere proiectul despre reformele militare. În vederea acestui proiect toate partidele vor ține Marți, în președerea deschiderii parlamentului consfătuiri intime, în cari se va consulta asupra tacticii ce au să observe. Partidul muncii va ține ședință sub prezidiul lui Perczel. Bar. Soly-mossy va refera asupra noilor proiecte.

Partidul lui Kossuth și Justh este de asemenea convocat. Ca prim orator contra proiectului e designat contele Apponyi din partidul lui Kossuth, iar din partidul lui Justh Bakonyi Samu. Cei din partidul muncii nu vor prea lua cuvântul, ca să nu lungească discuția. Din sânul partidului kossuthist și justhist se va exmite câte o comisie care să pregătească lupta în contra proiectului. Ambele partide voiesc să purceadă solidar și în înțelegere față de proiect.

Pogány Béla — „nedreptățit”. Afacerea vicecomitetului suspendat pentru nenumerate abuzuri și iregularități difamante în conducerea comitetului bătut de soartă, Hunedoara, în urma investigărilor conștientioase din partea comisariatului ministerial, la întevuirea Societății regnicolare a funcționarilor comitatensi în curând a fost supusă unui juriu „independent”. Juriul acesta compus din cei mai riguroși și scrupuloși funcționari comitatensi, a supus cele 17 puncte de acuză indicate în contra vicecomitetului Pogány Béla la o examinare minuțioasă.

Ce credeți, care a fost rezultatul acestei examinări?

Juriul anunță unanim: 1) că cele 17 puncte de acuză greș, chiar și în cazul când toate ar fi adevărate, nu sunt de așa natură, să aducă cu sine suspendarea din oficiu; 2) și constată, că suspendarea vicecomitetului este deadreptul nejustă.

Mai e nevoie de comentariu?

Cabinetul Milovanovics. Cabinetul nou de sub șefia lui Milovanovics a fost foarte bine primit în toate cercurile politice din Belgrad. Deși Milovanovics aparține partidului radical bătrân, tinerii sunt aplicați a-i da tot sprijinul posibil. A făcut o bună impresie asupra lor declarația regelui Petru, în care spune, că noul guvern nu este destinat pentru alegeri nouă. Spiritele s'au liniștit de altcunum într'atâta încât Milovanovics a și plecat să-și continue cura la Marienbad. Cu conducerea ministeriului a încredințat pe ministrul de interne Trifkovic, iar cu agendele externelor pe șeful de secție Iovanovics.

Conflictul pentru Maroc. O telegramă din Paris vestește, că guvernul francez e aplicat să dea ordin, ca trupele din Fez să părăsească orașul. Prin aceasta Franța vrea să dovedească, că se ține strict de promisiunea făcută, că nu va viola actele dela Algeciras. Chestia se va aplană pe cale diplomatică, spre care scop se vor începe tratative între ambasadorul francez Gambon

și secretarul german Kiderlen-Wächter. Tratativele vor fi ușurate prin ținuta neutrală a Angliei, care se ține departe de aceste tratative. Instrucțiunile date lui Gambon sunt foarte conciliante, așa, că sunt multe șanse, ca acțiunea diplomatică să fie încoronată cu succes. Anglia e de părere, că dacă Franța e aplicată și poate face concesii, cu atât mai puțin interes are Anglia, ca să se pună în calea tratativelor. Concesiunile ce vrea Franța să le facă s'ar referi la aceea, ca Germaniei să i-se dea toate garanțiile pentru asigurarea intereselor sale economice.

Așadar Franța recunoaște, că și Germania are interese în Maroc, și acest fapt e pentru Germania de ajuns.

Tonul vehement al unor ziare franceze nu este a se lua în socotină cu privire la intențiile Franței. Guvernul francez e aplicat spre pace, ceea ce se poate vedea și din declarațiile lui Poincaré, care cu prilejul rostirii unui discurs, a dat expresiune acestei dispoziții a guvernului. Poincaré e foarte inițiat în chestiile externe, deci declarațiile lui sunt demne de crezământ.

Constituția din Bulgaria. În marea adunare națională a Bulgariei a ajuns la a doua cetire proiectul constituției. La cetirea paragrafului prim, unde se vorbește de schimbarea titlului domnitorului în rege, deputatul țărănilor Stambulinski face întreruperi dintre cele mai grosolane la adresa regelui. Intre altele a zis: „Regele Ferdinand e un sperjur. În viața de toate zilele astfel de ființe seucid ori se alungă. Eu însă nu cer dela Ferdinand așa ceva, ci pretind numai să abdică de titlul de rege. Dacă va face aceasta, ori se va supune, ori va părăsi țara”.

Prezidentul îl îndrumă la ordine pentru aceste insulte aduse regelui, dar cuvintele lui sunt acoperite de sgomotul asurzitor al partizanilor lui Stambulinski. La urmă Stambulinski propune să se declare republica. Toți miniștrii au protestat împotriva acestei ieșiri necuvincioase ale lui Stambulinski.

Situația în Austria. În Casa de sus a Austriei se proiectează, ca pe seama arhiducilor să se aranjeze un salon nou. Arhiducii n'au prea participat la ședințele Casei de sus. Mai pe urmă au apărut în 1879, când a căzut guvernul Taaf. Deși și arhiducii au luat parte la votare, guvernul a fost majorizat și de atunci n'au mai apărut în sala ședințelor.

Tratativele de împăcare între Cehi și Germani au puține șanse, dupăcum apare din unele cercuri politice ale Cehilor. Partea cea mai mare dintre deputați sunt de credință, că dacă nu se va afla o altă bază, decât cea de astă-toamnă, tratativele vor eșua încă dela început. Deputatul Kramar a declarat într'un discurs ținut înaintea alegătorilor săi, că Cehii vor observa o politică expectativă față de Gautsch. Față de aceasta Gautsch susține, că va cerca toate mijloacele pentru înfăptuirea unei împăcări, măcar că dispozițiile din partid sunt atât de puțin favorabile.

Prim-ministrul e silit la aceasta, căci altcum cu greu își va putea înjgheba o majoritate.

Veniți!

Aderenții partidului național român din comuna **Bozovici** și din împrejurime sunt invitați la

Adunarea poporală,

ce se va ține la **Bozovici, Mercuri în 29 Iunie (12 Iulie) 1911, la 3 ore d. a. în piață.**

Ordinea zilei:

1. Situația politică
2. Votul universal
3. Proiectele militare
4. Proiect de moțiune
5. Eventuale propuneri.

Bozovici la 25 Iunie (8 Iulie) 1911.

Verdictul în procesul sinodal din România

— AMĂNUNTE —

Iată acum, mai pe larg, textul celor două sentințe prin cari I. P. S. S. Mitropolitul primat a fost achitat, iar P. S. S. Episcopul de Roman a fost scos din scaunul episcopal:

I.

Având în vedere că I. P. S. Mitropolitul Primat D. D. Atanasie Mironescu, a cerut să fie judecat de Sf. Sinod, pentru acuzațiunile ce s'au adus în contra I. P. S. Sale mai ales de către P. S. Episcop al Romanului D. D. Gherasim Seferim.

Având în vedere desbaterile urmate, susținerile P. S. Episcop al Romanului, depozițiile martorilor, diferitele acte produse și depuse pe biroul Sf. Sinod cum și explicațiunile aduse și depuse de I. P. S. Mitropolit Primat.

Considerând că în ce privește acuzațiunea de erezie adusă în contra I. P. S. Mitropolit Primat, ea nu se poate sprijini pe nimic, neexistând nici o erezie în legea pentru înființarea consistorului superior bisericesc, după cum a recunoscut Sf. Sinod în mai multe rânduri; considerând că după canonul 139—134 Cartaginean, dacă acuzațiunea cea mai gravă cade, atunci cad și cele următoare, considerând totuși că desbaterile s'au urmat înaintea Sf. Sinod asupra tuturor punctelor și că este de un evident interes a se examina și a se răspunde la toate;

Considerând că acuzațiunea de plagiat este neserioasă și tinde numai zadarnic, a micșora însemnatele merite literare ale I. P. S. Mitropolit Primat.

Considerând că învinuirile așa zise de imoralitate sunt cu desăvârșire neîntemeiate și neserioase, cele mai multe fiind născociri calomnioase, iar celelalte făurite cu rea credință, prin răstălmăciri a unor însemnări ce n'au valoare doveditoare.

Considerând deci că toate acuzațiile aduse în contra I. P. S. Mitropolit Primat s'au dovedit neîntemeiate.

Sf. Sinod

Cu puterea harului ce i-s'a dat de către Domnul nostru Isus Hristos întru duhul Sfânt

Hotărește:

Achită pe I. P. S. Mitropolit Primat D. D. Atanasie Mironescu, recunoscându-l nevinovat, de toate pările și acuzațiunile ce i-s'au adus.

Data în localul Sf. Sinod al Sfinței Biserici Autocefale ortodoxe române astăzi 24 Iunie 1911 în București.

(Urmează iscăliturile membrilor Sinodului).

II.

Având în vedere că potrivit canonului 6 al Sinodului II ecumenic, acela ce ridică acuzațiuni nedrepte contra unui arhieru urmează să fie pedepsit cu pedeapsa ce ar fi suferit arhierul dacă acuzațiunile ar fi fost adevărate glăsuind astfel: Să nu se înfățișeze mai întâi păra, până ce ei (părășii) nu vor da înscris că se vor certa cu înțocmai primejdia înșiși, dacă se vor dovedi întru rânduiala lucrurilor, că clevetesc pe părățul Episcop.

Având în vedere că P. S. Episcop al Romanului D. D. Gherasim Serafim, a ridicat în contra I. P. S. mitropolit primat D. D. Atanasie acuzațiuni dovedite calomnioase și care dacă ar fi fost drepte ar fi atras grea pedeapsă I. P. S. mitropolit Primat.

Având în vedere că P. S. Episcopul Romanului, e vinovat de răzvrătire contra Sf. Sinod, ale căruia deciziuni nu le-a respectat, și a căreia enciclică a criticat-o și a turburat pacea bisericii noastre timp de doi ani, fapte pentru care a fost dat în judecată canonică înaintea Sf. Sinod, prin deciziunea luată în ședința dela 20 Maiu a. c.

Având în vedere că în petițiunea sa către M. S. Regele și d. ministrul al cultelor, P. S. Episcopul de Roman a amenințat că dacă Sf. Sinod nu va urma conform cu părerile sale, va face apel către sinodurile bisericilor omdoxe străine, ceea ce față cu starea Sfinței noastre biserici, care este autocefală, ar constitui un act de trădare.

Sf. Sinod

Cu puterea harului ce i s'a dat de Domnul nostru Isus Hristos întru duhul sfânt și pentru că Episcopul Romanului este culpabil de grave abateri canonice în urma cărora nu mai poate fi în-găduit Episcop al țării și membru al Sf. Sinod,

Hotărăște!

Ca D. D. Gherasim Serafim să fie depus din demnitatea de Episcop al Romanului și roagă pe guvern să aducă la îndeplinire această hotărâre.

Dată în localul Sf. Sinod al Sfintei biserici autocefale române azi 24 Iulie 1911 în București.
(Urmează aceleași semnături).

După citirea primei ședințe, Mitropolitul primat a spus numai atâta:

— *Vă mulțumesc!*

Și-apoi s'a retras.

Episcopul de Roman a declarat că nu consideră sentința ca fiind dreaptă.

Mai mult, unor ziariști cari l'au intervievat, P. S. Sa episcopul Gherasim a declarat că sf. Sinod n'avea dreptul, după canoane, să-l depună din scaun. În puterea înaltului tribunal bisericesc, stetea numai, după afirmarea fostului episcopesc de Roman, sau să-l caterisească, sau să-l achite.

După informațiile culese de corespondentul nostru din București, această afirmare este inexactă deoarece sf. Sinod, după canoane, are dreptul să hotărască următoarele pedepse:

1. Cercetarea arhierescă;
2. Suspendarea temporară a dreptului de a oficia;
3. Depunerea din scaun, cu păstrarea rangului arhieresc;
4. Caterisirea.

Unele ziare au anunțat că sf. Sinod ar fi achitat pe I. P. S. Sa Mitropolitul primat numai după ce înaltul ierarh și-ar fi dat demisia. Conform acestor știri, după câteva zile guvernul ar urma să primească demisia Mitropolitului.

Corespondentul nostru din București a căutat să vadă, îndată după rostirea sentinței, pe unii din foștii judecători ai Mitropolitului, care i-a făcut următoarele declarațiuni:

— *Nu este exact, că Mitropolitul a fost achitat numai cu condiția de a demisiona. N'a existat nici o tranșacție între noi și guvern în acest sens. Dimpotrivă, guvernul ne-a lăsat toată libertatea ca să hotărâm cum ne va dicta conștiința. Am achitat în unanimitate pe Mitropolitul Athanasiu, pentru că toate acuzațiile contra sa au fost dovedite că sunt fără temei.*

Iar pe de altă parte ni-se scrie din București că Mitropolitul primat nu va demisiona.

CORESPONDENȚE

DIN ITALIA

SCRISORI DIN MILANO

Un alt doliu italian: moartea ex-reginei Portugaliei. — Maria Pia de Savoia. — Primul-ministru și proiectul de lege asupra monopolului asigurărilor. — Modestia maestrului Mascagni.

Curtea regală italiană — în acest an de serbări aniversare — a fost crud încercată prin moartea a două din augustele fiice ale fostului rege Vittorio Emauale II.

Numai după moartea surorii sale Princesa Clotilda, Maria Pia de Savoia văduva lui Don Luigi de Braganza și mama fostului rege al Portugaliei, Carlos, asasinat în 1908 — a murit eri în castelul său dela Stupinigi de lângă Torino.

Augusta defunctă din cauza prea marelor emoțiuni încercate, suferea de multă vreme de crize nervoase, cari deși în timpul din urmă dispăruseră, își făcuseră din nou apariția cu oarecari complicații, de când cu ultima lovitură, moartea surorii sale.

Parlamentul a suspendat ședințele pentru 3 zile în semn de doliu; un sentiment de intensă și profundă durere domnește pretutindeni, zărele sunt iarăși pline de elogi și amănute asupra tristei istorii a acestei nefericite Soverane care în ultimul timp al existenței sale, după ce a așezat la tragica moarte a fiului său și a moștenitorului coroanei — a văzut surpându-se chiar tronul pe care se urcase — părăsindu-și patria aleasă împreună cu nepotul ei, ex-regele Manuel.

Ex-regina Margareta — regina Elena, contele de Torino și alte multe persoane marcante deja se află la castelul defunctei unde sunt așteptați și regele Vittorio Emanuele III. precum și detronatul rege al Portugaliei, Manuel.

Desbaterile asupra monopolului asigurărilor continuă la Camera; cu cât zilele trec, cu atât publicul se interesează de aceasta controversă ce pune în joc interese considerabile și principii de primul ordin.

Pare că din ce în ce, majoritatea deputaților versați în chestiuni de acest fel, se arată ostili proiectului de lege al guvernului.

Se zice că primul ministru Giolitti — pentru ca să o scoată la capăt bine cu opoziția atât de compactă pe cât de serioasă — va face apel la solidaritatea politică a partizanilor cari l-au urmat până acum — votând textul său. Dar nu mai puțin adevărate că în toate straturile cari se interesează de dezvoltarea raporturilor comerciale internaționale, se preocupă foarte viu de protestele ce s'au făcut și se continuă de către puterile străine.

O rezistență de care va trebui să țină cont — se manifesta de asemeni și în senat — așa că Giolitti nu poate zice că a câștigat partida.

Se acuză Mascagni de prea puțină modestie și cu toate acestea a fost odată când a voit să fie modest... și a regretat mult. Făcea aluzie la el însuși — după cât afirmă „Patria degli Italiani” — care vorbind despre recenta călătorie a maestrului la Buenos-Ayres — pentru reprezentarea operei „Isabeau” — vorbind despre un tânăr compozitor, care dorind ca opera lui să-i fie apreciată de A. Ponchielli i-se prezentă zicând timid: „E o bucățică fără importanță, ceva care ar fi bun de aruncat”.

Atunci Ponchielli începu să strige: „Da? E vorba de ceva fără importanță? Vrei să faci pe „modestul, poate? Atunci de ce ai venit să-mi „arăți acest nimic? Compozitorii trebuie să aibă în totdeauna credință în opera lor proprie și „vecinic trebuie să stimeze capo d'operele, compozițiile lor... Mie nu-mi place falșa modestie”. Puțin după aceea Ponchielli restului fascicola autorului și îi zise cu blândețe: „D-ta ești modest, însă opera D-tale e și mai modestă decât D-ta”.

Tânărul autor plecă închinându-se profund și mulțumind și, „îmi pare — zice Mascagni — că el luase drept compliment ultima frază a lui

„Ponchielli”. De atunci maestrul lăsa puțin modestia la o parte — ajungând chiar până acolo — de a și dedica (multă vreme mai târziu însă) opera *Maschere* lui însuși, în semn de profund respect și admirațiune.
Anty.

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Partidele din Austria. — Impăcarea germano-bohemă și polono-ruteană. — Chestia croată. — Iluzii maghiare.

Ceeace preocupă în prezent cercurile politice din Austria sunt constituțiile de club ale diferitelor partide și pregătirile pentru 17 Iulie, ziua deschiderii parlamentului. Situația politică nu s'a schimbat, deși am trecut prin alegeri nouă și avem un guvern nou.

Mica majoritate din trecut s'a spart, iar alta nouă nu s'a format încă. Totul atârână dela succesul, ce-l vor avea tratativele de împăcare între Germani și Cehi deoparte și între Poloni și Ruteni de altă parte. Ce privește pe cei dintâiu trebuie să constatăm, că atât între Germani cât și între Cehi s'a format o tabără destul de numeroasă, care dorește să se pună odată capăt frecvărilor naționaliste și în locul lor să se introducă o eră de muncă pozitivă pe teren cultural și economic. De altă parte însă alegerile au întărit partidele șoviniste în ambele părți (indeosebi pe radicalii Germani.) — și așa în Praga se pun din nou piedeci tratativelor. E caracteristic pentru ilustrarea acestei constelațiuni politice, că partidul Cehilor, cari luptă pentru drepturi publice, s'a declarat contra reînțelegerii tratativelor de împăcare.

În sânul partidului german burghez sunt cam aceleași stări. Prăpastia dintre național-germani și creștin sociali a devenit în urma alegerilor și mai mare și de ambele părți decurge și acum un proces de discomponere. Partidul creștin social a fost atins deja de acest proces, iar social-democrații Cehi se va reconstitui ca club separat în parlament. Clubul polon, care a fost până aci cel mai bine consolidat în întreaga Austrie, este amenințat să se desfacă în mai multe fracțiuni. Mai ales Pan-polonii se străduiesc să-și recâștige locurile lor pierdute în alegerile ultime. Și chiar acești Poloni deoparte și Rutenii ruso-fili de altă parte sunt aceia, cari se pun totdeauna în calea tratativelor de împăcare. Mâna de împăcare a fost întinsă de partidul poporal al Polonilor. Întrebare cum va fi primită.

Unele cercuri însă dătoare de ton din Viena voiesc să facă odată împăcarea între Ruteni și Poloni, să afle un modus vivendi și din motive cari primesc politica externă precum și din cauza propagandei rusofile din Galiția și Bucovina.

Mulți factori cu influință ar dori, ca în urma bunelor relațiuni cu regatul României, să se împărtășească și României supuși ungari cu toate drepturile cetățenești, ce li-se compet pe baza numărului și importanței lor. Peste tot se poate observa un curent, care ar dori, ca veleitățile confesionale și naționale să dispară odată.

Foarte rea impresie au făcut aici și demonstrațiile anti-maghiare din Agram. E o dovadă aceasta, că și sistemul aplicat de banul Tomasic și-a trăit traiul și că în Croația se impune o prefacere radicală.

Cei din Budapesta însă nu vreau să recunoască situația. Nimeni dintre Germani nu vrea oprimarea Maghiarilor, dar nici nu vor admite, ca să se formeze un stat neatarnător de Austria și care să maghiarizeze celelalte naționalități. Ideia unei Austrii mari, care înteste unirea tuturor popoarelor din Austria și Ungaria pe bazele egalității și dreptății e atât de puternică, încât oricare partid, care s'ar opune ei și ar da mână de ajutor Maghiarilor într-o înfaptuirea idealului lor șovinistic, s'ar sfărma de puterea ei de viață. Și un astfel de partid, care să aibă înscris în programul său această idee e pe cale a se forma și nu este departe timpul, când se va desfășura în toată puterea lui.

Correspondent.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etajul I., în fața pal. administrativ (comit.)

Litere — Arte — Științe

PRIMĂVARĂ

(„Luisicai“)

Atâtea flori se vestejesc
In arșița de soare,
Ș'atâtea flori răsar din nou
Și mai fermecătoare.

Atâtea cântece se nasc
In vraja primăverii,
Ș'atâtea visuri se mai țes
In pacea sfânt'a serii

Tu încă ai acum un vis
Ascuns lângă o floare...
Căci primăvara și-l'adus
Cu razele de soare!

Ș'atâtea foc e 'n ochii tăi
Ș'atâtea 'ndestulare...
O, de-ar fi visul cu noroc
Să guști și fericire!

Roza Covrig.

Teatrul și publicul

de prof. univ. Volkelt (Lipsca)

Trad. liberă autorizată, de dr. Horia Petra-Petrescu

Opera lui R. Wagner. Piese de spectacol

Dela operetă până la operele lui Richard Wagner*) este o săritură considerabilă. Dar și ele cad într-o cătușă, deși se află într-o direcție cu desăvârșire străină de operetă, sub punctele de vedere ale aprecierii acesteia.

Consider drept o apariție foarte îmbucurătoare faptul, că creațiile lui R. Wagner ocupă un loc de frunte în repertoriile noastre germane, umplând teatrele și smulgând dela spectatori aplauze însufletește.

Cred, mai departe, că chiar R. Wagner e în stare, în urma puterii sale, care convinge și a greutatei operei sale, care subjugă, să înăbușe emoții necurate și să evoce o stare sufletească serioasă și înalt artistică. Ar fi însă greșit să tragi concluzia din aplauzul dat operelor lui Wagner, că publicul este cuprins de o elevație artistică tot atât de bogată ca a compozistului. Va trebui să subtragi din aplauze mulțor, dacă vrei să le interpretezi drept măsurătoare a gradului de plăcere artistică. În urma aranjamentului scenic al operelor lui R. Wagner se oferă nutremant îmbelșugat și poftei ordinare de a vedea ceva, curiozității ochiului omnesc. Ce nu ne oferă chiar numai „Rheingold“?! Fete de ale Rinului, cari înnoată, Wallhalla și internul pământului, farmecul unei furtuni și un pod de curcubeu, zei, uriași și nibelungi! Desigur este a se referi la mulți impresia cea mare a operelor lui Wagner, în parte, la bucuria simțurilor, cari lihnesc după strălucire și splendoare, după surprize și farmece.

S'ar bucura și partea a doua a lui „Faust“ de Goethe de un interes atât de viu la public, dacă n'ar fi cutropit formal ochiul cu tablouri surprinzătoare? Vreau să amintesc în treacăt și aici, că am simțit totdeauna, că se păcătuiește împotriva lui Goethe, de câteori partea a doua a lui „Faust“ este degradată la o piesă spectaculoasă, plină de pompă și de farmece. E prea adevărat, că abia în urma nenumăratelor ștersături și contrageri silite, iese la iveală multora partea a doua a lui „Faust“ cu scheletul ei fundamental.

Dar e îndreptățit procedeu acesta din cauza folosului acestuia? E cu cale ca această plămăuire artistică, care pe lângă toate greșelile ei cele grele, este plină de greutate filozofică și care s'a copt încet pe încetul din contemplația adâncă și liniștită a autorului, să o transformezi într-o operă,

*) Din operele lui R. Wagner găsim trei frumoase traduceri din peana lui St. O. Iosif în „Biblioteca pentru toți“: Tannhäuser, Lohengrin și Olandezul sburător (à 30 bani).

care întinde numai la efectul exterior și are aspectul unei opere? În timpul din urmă, văzând prelucrarea frumoasă scenică a lui Withowski*), remarcabilă în urma unor inovații fericite, mi-am zis, că fiecare, care nu cunoaște lucrarea aceasta dramatică în urma unei lecturi încete și pătrunzătoare, va primi, va trebui să primească cele rostite pe scenă, în cea mai mare parte, ca ceva nebulos, neînțeles și că își va putea câștiga numai o idee aproximativă din scenele cioplite greoi, despre adevărata idee.

În general e pofta ordinară de spectacole o putere, care te lipsește în mare măsură de o stare sufletească potrivită pentru o apreciere estetică. Asta se referă înainte de toate la operă. „Salomea“ lui Richard Strauss ar putea fi numită drept exemplu cras la cele de mai sus. Dar și astfel se amestecă acest motiv și strică, unde te uiji.

Ar fi avut, spre pildă, „Rosenmontag“ (Lunea roselor*) de Hartleben o putere atractivă atât de mare, de nu s'ar fi compus persoanele de pe scenă aproape exclusiv din oficeri în uniformă?

Luând în considerare această influență stricăcioasă a poftei de spectacole, e foarte îndreptățită tendința întreprinsă de poezii-scriitori ai curentului modern poate mai mult în apartamente simple, cari oferă ochiului mai puțină ocazie de a se distra și de a fi surprins. Astfel se potențează la spectatori puțința de a-și aduna întreagă atenția, când e vorba să apreciezi opera de artă predată pe scenă.

Durere, o grămadă de conducători de teatru își cresc formal publicul, ca să fie cuprins de o poftă nebună, nepotolită, după spectacole vizuale. Nu mă gândesc, când susțin acestea, la treapta cea mai de jos a așanumitelor piese spectaculoase; acestea abia de mai pot fi considerate din punct de vedere artistic. Mă gândesc la maniera neînțeleasă de a reprezenta drame, în cari cuvintele au greutate de idei și o însemnătate mare artistică și cari oferă ocazia numai în margini mai strâmte, ca să se aplice pompa scenică și adaosuri scenice de tot felul, — cum chiar și în aceste drame ni-se oferă o mulțime de exteriorități excitante, cari te distrag și te îmbată formal. Regisorii se întrec, care de care, să aducă cât mai multe persoane în fundul scenei și le lasă să facă fel de fel de exerciții, chiar și de un comic bătăran, glume, cari stau în contradicție evidentă cu atmosfera dramei și pe lângă asta toate, mai îmbracă persoanele în costume, dau odăilor mobiliare și scenei decorații de o pompă, care-ți amestește simțurile. Nota bombastică, care o colești atât de bucuros în poezie, e introdusă în aranjamentul scenic. Am văzut, chiar și în timpul din urmă, chiar pe scene ale curții, opere clasice, a căror efect era stricat în urma adăogirii fără de nici un senz, silite, a tot felul de lucruri, chiar și a unor glume grotesce. Astfel se pierde conținutul atât de adânc sufleteș în chipul cel mai lipsit de gust.

Odinioară au contribuit actorii din Meiningen cu tractarea lor vie a persoanelor mute, cu ochiul versat pentru ridicarea efectului artistic al operei reprezentate, cu o scenărie, care te predispucea spre intimitate — astfel au avut un efect favorabil pentru dezvoltarea scenică. Astăzi, este însă timpul suprem să scutim miezul, vorba rostită a dramelor de predominarea mărunțișurilor adause, cari sbiciuiesc simțurile.

Cărți și reviste.

Revista economică în prim articolul său din nrul recent (28) se ocupă cu enunțarea ministrului de finanțe Lukács, care a declarat fără încunjur, că consideră de un curent nesănătos urcarea forțată a capitalurilor băncilor și număroasele fondări nouă de bănci din timpul cel mai recent. Pe noi ne interesează mai ales par-

*) Prof. univ. din Lipsca, scriitor de seamă. — Trad.

*) Ziua ultimă a carnavalului. — Trad.

a doua... Iată declarația ministrului referitor la această parte:

„Nu pot însă lăsa nefolosită ocazia aceasta fără de a protesta și a-mi ridica aici cuvântul admoniator față cu simptomul îngrijitor amintit mai înainte, pentru că pot fi periclitate cele mai eminente interese ale statului și ale creditului public, dacă mai continuă a se înființa în massă institute de bani, cari n'au nici un fel de titlu la existență. Azi poate încă nu este necesar să mergem mai departe cu dispozițiile de stat, dar dacă în direcția aceasta situația nu se îndreptează, lucrurile nu ajung într-o alvie mai sănătoasă, de fapt nu rămâne altceva, decât ca statul să ia în direcția aceasta măsuri mai energice.“

„Va să zică — încheie Rev. etc. — guvernul țării, amăsurat enunțării de mai sus a ministrului de finanțe, deocamdată mai respectează autonomia institutelor de bani, dar dacă va mai continua curentul general și nesănătos al fondărilor nouă fără rost, combătute și de noi deja de ani de zile, nu va întârzia a lua măsuri mai energice de combatere.“

Înțelege-vom oare noi Români, din bună vreme, rostul acestui important avertisment al ministrului și în consecvență fi-vom oare în stare, înfrânându-ne mania de a fonda bănci peste bănci, a contribui, fie cât de puțin, la încetarea curentului nesănătos, și prin urmările sale periculoase, semnalat de ministru?“

Să luăm aminte!

Invitare la abonament

Cu 1 Iulie v. a. c. „Românul“ intră în al doilea semestru al existenței sale. El este organul de publicitate al comitetului național român. Nu reprezintă coterii, nici grupări aparte, nici interese personale. „Românul“ reprezintă exclusiv interesele partidului național român din Ungaria și Transilvania.

Un ziar cum este „Românul“ necesitează sacrificii materiale foarte mari. În curând redacția, administrația și tipografia acestui ziar vor fi așezate într-o casă proprie, în centrul Aradului. Tipografia noastră va fi ajustată cu toate recvizitele cele mai moderne și cele mai perfecte astfel, că tipografia „Românului“ va fi cea mai desăvârșită tipografie românească din patrie.

Comitetul național a adus toate aceste mari sacrificii în buna nădejde, că ele vor fi spre binele neamului nostru, care la rândul său va veni și dânsul întru sprijinirea tendințelor curate ale comitetului național. Nu ne-am înșelat în așteptările noastre, căci cu mândrie putem vesti, că în decursul celor 6 luni de existență „Românul“ a câștigat un așa frumos număr de abonați, cum nu s'a mai pomenit până aci în ziaristica română din patrie.

Acest munificent sprigin moral și materia al publicului românesc ne îmbărbătează și ne îndeamnă la încordarea tuturor puterilor noastre pentru de a putea da în mâna cetitorilor români de pretutindenii un ziar desăvârșit.

Voim să fim înțeleși de toți Români din Ungaria și Ardeal și astfel grijim, ca limba acestui ziar să nu se depărteze prea mult de graiul poporului nostru. Ținta noastră este, ca afară de politică „Românul“ să ofere cetitorilor săi distracție nobilă, învățătură în cele economice, luminate în afacerile sociale și informații despre ceace se petrece în lume. Numărul popular va rămânea și pentru mai departe izvor de însuflețire națională și de întărire a poporului în credința strămoșească. În numărul nostru de Duminecă susținem și în viitor o rubrică permanentă pentru chestia feminină, precum și rubrica de șah pentru popularizarea acestui nobil joc.

Cu multă satisfacție sufletească putem constata, că în munca noastră am aflat sprijinul celor mai distinși bărbați și femei din sânul națiunii noastre.

Partea politică a „Românului“ este condusă și scrisă de bărbați, ca: dr. Vasile Lucaclu, dr. Iuliu Maniu, dr. Aurel Vlad, dr. Victor Bontescu, Alex. J. Hodoș, dr. Ștefan C. Pop, dr. Ioan Suciu, Vasile Goldiș ș. a.

În partea literară cetitorii noștri au putut întâlni numele celor mai mari scriitori ai ne-

mului nostru: Al. Vlahuța, B. Delavrancea, I. L. Caragiale, Gh. Coșbuc, Alex. Brătescu-Voinești, P. Dulfu în fruntea unei pleiade întregi de scriitori mai tineri, ca: E. Lovinescu, I. Minulescu, P. Cerna, A. Lăpădatu, Petre V. Haneș, Em. Grigoroșița, Em. Isac, dr. Horia Petra-Petrescu, Const. A. Giulescu și mulți alții.

În deosebi suntem fericiți a vesti, că marele nostru poet d. Gheorghe Coșbuc cu adevărată înflăcărare națională sprijinește ziarul nostru și aproape în fiecare Duminică vom aduce câte o lucrare originală din măestrul condeiu al acestui geniu românesc.

Afară de foiletonul zilnic susținem și pentru mai departe rubrica permanentă pentru literă, știință și arte, la care colaborează asemenea mai mulți bărați distinși de literă și știință (I. Corbu, V. Gilu, dr. A. Bogdan, Cronicar ș. a.) Dăm apoi regulat nuvele mai mari și romane. În curând vom începe publicarea unui mare și vestit roman de Alfons Daudet, tradus din franțuzește anume pentru ziarul nostru.

Dăm o deosebită îngrijire chestiunilor economice, cari le susțin bărați specialiști, ca dr. Virgil Madgearu, dr. M. Popovici, C. Iancu, Adrian Ojoiu, C. Băilă ș. a.

La cronica jemenină colaborează dame de înaltă cultură literară („Românca”, Aurelia Pap, Neli Cornea, Maria Cioban ș. a.)

Rubrica de șah este condusă de d. Gheorghe Marco, unul dintre cei mai mari șahiști ai lumii.

„Românul” are informator la toate popoarele nemaghiare din patrie, ține corespondenți permanenți în Budapesta, București, Iași, Viena, Roma, precum și în toate centrele românești din patrie.

Ne vom nizi, ca „Românul” să ajungă la posibilă perfecțiune astfel, ca să suplinească orice ziar străin și să se poată încuba în toate casele românești prin însăși valoarea sa.

În scopul acesta cerem sprijinul poporului românesc și rugăm pe toți aderenții partidului național român să aboneze „Românul” și să insiste, ca toate casele, restaurantele și cafenelele cercetate de dânsii asemenea să-l aboneze.

Abonamentul este pentru numărul de zi:

Pe un an 28 Cor.
Pe 1/2 de an 14 ”
Pe 3 luni 7 ”
Pe 1 lună 2-40 Cor.

Pentru numărul popular:

Pe un an 4 Cor.
Pe 1/2 de an 2 Cor.

Pentru România numărul

de zi pe un an 40 franci.
pe 1/2 de an 20 ”
numărul popular 10 ”

Redacția și Administrația ziarului „Românul”.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie
 ::: 26 odăi aranjate cel mai modern. :::
 Supraveghiere medicală continuă (constantă).
 Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.
 Director-șef: **Dr. A. Cozmutza.**
 Consultațiuni dela orele 8-9 a. m. 3-5 p. m.
Telefon 88-99.

INFORMAȚIUNI

Arad, 10 Iulie 1911

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Institutul meteorologic prognoțește timp schimbăcios, vânt și răcoare, pe alocurea ploaie.

Prognoștie telegrafică: Schimbăcios, rece, vântos, ici-colea ploaie.

Temperatura a scăzut la 19.6 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.52
Secară ”	”	9.50
Cucuruz pe Iulie	”	7.56
” August	”	7.63
Ovăș pe Oct.	”	7.96
Cucuruzul pe Maiu 1912	”	6.95

De-ale noastre.

Școala din Vărășeni. S'au turmentat patrioții. Fițiucile percunante din Ungaria toate țipă desperate de cutezanța preotului românesc, care pretinde limbă de propunere românească în școala ce se ridică în Vărășeni, unde cu Unguri și Jidovi sunt abia 16 străini. Da, părintele Teodor Popovici a „tradat patria”, când a cerut respectul limbei românești ce-l puțin acolo, unde sudoarea de sânge al bieților Români a pus cărămida pe cărămidă, ridicând un sanctuar modest pentru conservarea limbei maicii lor.

În fața reprezentanței comunale s'a petrecut. Notarul cercual într'o vorbire imbibată cu patriotism fals propune ca în școala din Vărășeni învățământul să se facă în limba ungurească. Propunerea aceasta temerară a indignat prea mult pe părintele Teodor Popovici, care numai el știe câte piedeci a avut să înfrunte până ce a pus la cale edificarea acestei școale. S'a ridicat și în termeni categorici a respins în numele întregii comuni atentatul acesta necavaleresc.

Zadarnic a protestat însă, reprezentanța a votat propunerea notarului.

D. dr. Ioan Ciordaș din Beiuș și dânsul reprezentant al acestei comuni învecinate a apelat împotriva concluzului, la vice-comite, spunând că nu aparține competenței reprezentanței comunale a aduce concluze referitor la limba de propunere. Acest drept este exclusiv al scaunului școlar.

Protopretorele cercului Ceichei examinând actele, a aflat întemeiată apelata vrednicului avocat d. Ciordaș, în consecvență deci a înaintat-o congregațiunii, propunând anularea deciziei ilegale.

Convocare. P. T. membrii ai despărțământului Sătmar-Ugocia al „Asociațiunii pentru literatură și cultura poporului român”, precum și toți aceia, cari se interesează de cultura poporului din comitatul Sătmarului sunt invitați a participa la adunarea generală cercuală pe 23 Iulie st. n. în comuna Tiream (Mező-Terem) pe lângă programul obișnuit. Deschiderea adunării la 10 1/2 ore a. m. Din ședința comitetului cercual ținută în Sătmar la 31 Maiu. Vasile Ardelean, secretar. Gheorghe Șuta, dir. despărț.

Un grup de studenți Români din T.-Severin în Ungaria. Sâmbătă 46 studenți Români dela școala comercială gradul II. din T.-Severin au plecat în excursie de studii în Ungaria. Elevii sunt însoțiți în această excursie de d. director Emil Nemiș și de d-nii profesori I. St Paulian și doamna, Vârcol și doamna Nicolescu și Petcu. Ieri Duminică au vizitat Băile Erculane și Caransebeșul.

La Caransebeș excursioniștii Români au as-

stat la hirotonirea întru preot-protopop a d-lui Mihail Gaspar din Lugoj, nou alesul protopop al Bocșei. P. S. Sa episcopul Miron Cristea a dat o masă de gală, la care a fost invitat și d. profesor Paulian.

Azi, Luni, excursioniștii au sosit la Lugoj, unde sub conducerea d-lor dr. Șt. Petrovici adv. și I. Vidu și d-na au vizitat mai multe magazine mari, fabrica de spirt, fabrica de mătasă, etc. La orele 12 la amiază, excursioniștii au plecat cu trenul spre Reșița. Ei vor mai vizita orașele: Anina, Marila, Oravița, Biserica-Albă și Baziașul, apoi se vor întoarce la T.-Severin.

Din Făget. Suntem informați, că P. S. Sa episcopul dr. Miron E. Cristea al Caransebeșului, va face vizitațiuni canonice în întreagă dieceza sa. Inceputul îl va face încă în decursul acestei săptămâni în tractul Făgetului.

Logodnă. Anunțăm cu deosebită plăcere, că gingașa d-șoară Aurica Iancu, fiica harnicului preot din Zarand s'a logodit cu d. T. Preda, profesor. Călduroase felicitări.

Din patrie.

Ciclone. Proprietarii de vii din Alba-Regală au avut parte Vineri la amiază de un fenomen rar, înfricoșat și grandios. Subit, în plin senin, când razele soarelui pârjoleau mai puternic, se forma o pâlnie de volburoasă, cu un diametru de 20-30 metri, trecând cumplit, cu urlet teribil peste dealul Turiszsák Vârtejul furios a rupt în cale-i arbori și a descoperit case. A produs panică mare între cei, pe cari i-a ajuns în cale. Ținuse însă abia câteva minute.

Scandal nemaipomenit. În Seghedin s'a întâmplat în momentul, când a sosit convoiul funebrel cu coșciugul unei femei bătrâne la groapă, un țaran bine chichit de beutură a asaltat asupra preotului și smulgându-i crucea din mâni strigă cât îl ținea gura, să-l îngroape și pe el lângă bătrâna moartă. Apoi scoțând briceagul se asvârli între popor, răcnind în furia ce-l înstăpânise: Ai, să murim cu toți!

Abia cu mari sforțări l-au putut face inofensiv pe bețivul nebun.

Unde se duc cocostărcii? Consiliul orașenesc din Capitală a primit o epistolă ciudată din Otterhoch (în Transvaal). În această C. L. Pieters cu datul de 10 Iunie 1911 avizează consiliul, că în 5 Iunie a aflat un cocostărc foarte slăbit, purtând pe un picior inel de aramă cu inscripția: „Orniith, central. Budapest. Hungaria. 3663.”

E știut că institutul ornitologic central din Budapesta pentru a afla în care parte a lumii petrec cocostărcii iarna, anual înzestreză câțiva pui de cocostărc cu asemenea inele. În câțiva ani au ajuns la convingerea că cocostărcii noștri aproape toți, petrec în Africa de sud, unde vitejii Buri îi tratează cu aceeași simpatie ca și noi.

Iată unde se duc cocostărcii.

Dela frați

Acuzatorul mititel. În fața uneia din judecătorii de ocol din București s'a perindat un proces senzațional în care un copil de 2-3 ani, acuza pe inculpa care lovisse pe mama sa. Copilul fusese adus în fața judecătorului de către X. gardist și reclamant parte civilă în proces.

În dosar nefiind acte doveditoare despre vinovăția inculpatei, judecătorul care prezida audiența, procedă la ascultarea unor martori cari nu declarară mai nimic.

Partea civilă însă susținea din răspuneri temeinicia vinei inculpatei.

Atunci judecătorul, considerând înfățișarea procesului precum și atitudinea foarte îndrăznească și sovăelnică a inculpatei din proces, avu pre-

MAGAZIN IEFTIN
MAUTNER R.

↳ Ieftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute: pânzături, canafas (pânză lustruasă), delin de spălat, delin francez, Batist de mătase, zephir englez, albituri, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stoffe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Arad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, p. m. dela 1 1/2—7 ore

zența de spirit să cheme copilașul de 3 ani la bară.

Micuțul fu ridicat pe urmă de tatăl său gardistul și fu prezentat judecătorului. Acesta întrebă pe copil: A bătut femeia asta pe mama ta? Da, da, răspunse copilașul, cu lacrimile în ochi și gesticulând hazliu, arătând pe inculpata din proces.

Inculpata a fost condamnată la 6 zile de închisoare.

Inundațiile din Bucovina. Din cauza ploilor din ultimul timp, toate râurile din Bucovina sunt în continuă creștere.

Mai multe poduri au fost rupte.

Pentru orașul Cernăuți nu există pentru moment nici un pericol.

La gura Humorei s'a ordonat evacuarea caselor.

La Voroneț podul de peste Moldova a suferit mari stricăciuni.

S'au luat măsurile de apărare necesare.

Bacăul amenințat de furia Bistriței. Orașul se află în mare primejdie. După trei zile și trei nopți de ploii continue, Bistrița venind extraordinar de mare, s'a revărsat alaltăseară, pe la orele 8, inundând partea de răsărit a orașului, pe care o atinge strada Turbinei, moara cherestelele și ferăstraiele Cristeni. Inundațiile au cauzat mari pagube și în străzile Fabricilor și Leca.

Apele cresc, amenințând a trece peste digurile de apărare din prejurul orașului. În oraș domnește o adevărată panică.

Lumea din partea amenințată constată cu groază creșterea apei, așteptând dintr'un moment într'altul dezastrul.

Marile inundații din nordul Moldovei. Apele Bistriței sunt în continuă creștere. Număroase cartiere sunt inundate. E imposibil de descris privilegiata provocată de inundații. Sute de oameni, apoape desbrăcați, au rămas pe drumuri. Dezastrul este mare. În străzile băilor Adamescu, Halunga, Șoarec, Arinilor și Industriilor, circulația a ajuns imposibilă. Apa a ajuns la 70 cm. înălțime. Terasamentul unei linii a fost distrus. Pagubele se ridică la 500 de mii lei. Fabricile „Eichler“, „Moldova“, „Dorna“ și fabrica de tricotați sunt inundate. Stive enorme de lemn brut au fost luate de apă și risipite pe Bistrița.

Prefectul a ordonat rechiziționarea camioanelor din oraș pentru salvarea locuitorilor din cartierele inundate.

Dni primar Văsescu, polițai Șoarec și agenții polițienești umbli prin străzile inundate îndemnând pe locatari să-și părăsească casele. Mulți n'au însă posibilitatea să o facă iar alții se opun nevrând să-și părăsească avutul.

Mai multe plute cu escurioniști bucovineni venind din Dorna pe Bistrița, prin diferite comune autoritățile au căutat să-i atragă la mal dar n'au reușit. Cu mare greutate escurioniștii au fost salvați la Bicz și aduși cu trăsuri în oraș. Dacă plutele n'ar fi fost prinse la Bicz, excursioniștii s'ar fi înecat cu siguranță. La salvarea lor s'a distins administratorul de plasă Manoliu.

Din cauza marilor inundații, orice activitate comercială a fost întreruptă în oraș. Peste tot domnește panică de nedescris. Sunt sub apă străzile: Lascar Catargiu, Carol Cujeidiu și Bulevardul Frumușica.

Salvarea oamenilor se face cu bărci. Foarte multe familii au rămas fără adăpost, iar cea mai mare parte din avutul lor a fost pierdută.

Volumul Bistriței crește mereu. Podurile din Pângărați, Vișoara, Bicz și Tarcău au fost rupte; mii de plute au fost luate și risipite de apă. Fabricanții și comercianții de cherestea suferă pagube de câteva milioane.

Circulația fiind întreruptă, poșta nu se mai împarte în județ.

În oraș d. umul care duce la gară este inundat. Bătrânii spun că n'au mai pomenit aseme-

nea dezastru de mai bine de douăzeci și cinci de ani. E o jale generală.

Cu un tren special sosesc din Bacău 300 soldați și pioneri și mai mulți ingineri ceruși ministerului de cătră d. prefect Leon Bogdan.

Sunt și victime omenești. Numărul lor nu se cunoaște încă.

Două cadavre au trecut pe plute aduse pe apa Bistriței. Un om a fost zărit pe acoperământul unei case dusă de apă. Orice ajutor este imposibil. Dragomanul Adolf Peces a fost surprins noaptea într'un copac unde se află și acum. Nimeni nu se poate apropia pentru a-l salva.

Petrecheri.

Festivități se vor aranja în Ilia-Murășană, Miercuri în ziua de sftul Petru (12 Iulie st. n. a. c.) cu ocaziunea tinerii adunărilor generale a despărțământului Dobra-Ilia, a asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român. *Programa:*

1. La 8 ore dimineața serviciu divin în biserica română gr.-or. La 10 ore sfințirea unui clopot și a 4 prapori, procurate din contribuiri benevole; eșirea cu litia la câmp.

2. La 12 ore și jumătate, prânz comun la restaurantul „Bauer“. Taxa 2 cor. de persoană. Ceice doresc a lua parte, sunt rugați a se însinua, cei mult până în 10 Iulie n., d-lui I. Iancu în Ilia.

3. La 2 ore p. m. adunarea generală a despărțământului „Asociațiunii“ în curtea cea mare a băncii „Progresul“.

4. La 3 ore p. m. adunarea generală a despărțământului „Societății pentru fond de teatru“, tot în curtea „Progresului“.

5. După terminarea adunărilor petrecere populară, tot acolo. Intrarea liberă. Contribuiri benevole se primesc cu mulțumită.

6. Sara la ora 8 teatru la restaurantul „Bauer“. Se va reprezenta „Prostul“ com. în 5 acte de L. Funda.

Prețul de intrare: Loc I. 2 cor.; loc II. 1 cor. 70 fil.; loc III 1 cor. 50 fileri, loc de stat 1 coroană.

După teatru dans! Venitul curat e destinat în favorul bisericii române gr.-or. din Ilia. În decursul acestor festivități va cânta muzica militară a regimentului Nr. 64 din Orăștie. Suprasolvirile se primesc cu mulțumită și se vor cuita pe cale ziaristică.

Contribuiri benevole sunt de a se trimite pe adresa d-lui Ioan Iancu, dir. de bancă în Ilia. Comitetul aranjator.

Petrecheri. — „Armonia“ din Craiova aranjează Sâmbătă 25 Iunie v 1911: *Audițiunea nr. 182*, cu un splendid program Piese din Mozart, Brediceanu, Mezzetti, Campana, Offenbach, Verdi, Schumann. Li urmează dans. Incepe la ora 9^{1/2} seara.

— „Unirea“ din Varadia aranjează Mercuri la 12 Iulie (la Sâmpetru) *Concert și teatru*. Piesa teatrală „Clientul din provință“. Inceputul la 8^{1/2} seara.

— **O petrecere de vară** în *Reghin*, Joi, la 10 Aug. n, în pavilionul din parcul orașenesc. Inceputul la ora 8 seara.

— **Tinerimea intelectuală** din comuna Galeș (I. Seliște) invită la obișnuita-i petrecere de vară ce o va aranja în 3/16 I. c., în „Bărcul junilor“. În caz de timp nefavorabil se va ținea în școală. Inceputul la ora 3 p. m.

— **Coucert, teatru și dans** la „Crucea albă“ din *Pâncota* în 3/16 Iulie 1911. Incepe la ora 8^{1/2} seara. Venitul pentru renov. școlăi rom. — Muzică din Arad. Se va juca: „Vine Vlădica“.

În **Bucium-Poeni** va fi Mercuri în 12 Iulie n. (Sâmpetru) *Concert și joc*, cu concursul absolv. de teolog. din Sibiu, în ospătaria Par. Adamovici. Incepe la ora 8 seara. Venitul pentru înființarea Reuniunii femeilor rom. din loc. — A doua zi excursie la Detunata.

— **În Santău** (Tasnádszántó), *petrecere de vară* la 23 Iulie n. 1911, cu ocaziunea a înării generale a „Reun. învățătorilor români și lăgeni“. Inceputul la ora 7 seara. Oaspeții s'au anunțat de cu vreme învăț. P. Aciu din Santău.

— **Duminecă în 23 Iulie n.** în pavilionul „Coroana“ din Lechnița va fi o *petrecere de vară*. Inceputul la ora 7 seara.

Diverse

La fondul dr. Petru Șpan pentru ajutorarea copiilor de Moți aplicați la meserii, al „Reuniunii sodalilor rom. din Sibiu“ au mai dăruit: V. Taflan, I. Popescu, A. Joandrea, T. Chioreanu, I. Boia, O. Comșa, E. Muscă, sodali lăcătuși, I. Teodor grădinar, N. Barna, D. Căianu, Nic. Mera, sodali pantofari, I. Chidu, sod. pietrar, N. Chirca și T. Bojiță, sod. rotari, Laz. Hedu, sodal zidar, G. Limpede, sod. cismar, Victor Maniu, frizer, I. Moldovan, zidar, I. Săucea, sodal măsar, I. Tatu, sodal croitor, fiecare câte 20 bani, M. Fărcas, s. alămar, I. Maier, sodal măsar, câte 40 bani, Gav. Costin, sodal măsar, I. Goța, sodal faur, C. Marcu, sod. lăcătuș, câte 30 bani. „Societatea Coroana“ 22 bani, d-șoarele Simtion 60 bani, Nicolae Stanciu și Comp. Petru Monda, mehanici, I. Roman, frizer, I. Hira, P. Bota, croitori, T. Moldovan, V. Ban, cismari, Coman Mânzat, măcelar, câte 1 cor. Ștefan Moga, franzelar 2 c., P. Mihălțan, pantof. 50 bani, Val. Literat, par., Luța 40 bani, 20 copii de școală din Feldioara-Brașovului, cercetând cu învățătorii lor Reuniunea, la pălăria „Dzeu vede“ au dat 64 bani, I. Sporia, director școlar, N. Ilie, I. Dima, învățători (Feldioara), Vas. Creangă, inv. (Sân-petru), I. Alexandru, par. (Ilimbav), câte 1 cor. și Maria T. Părvu (Feldioara) 40 bani, dr. Nic. Cristea, avocat, Ocna, în amintirea prietenului său prof. A. Bratu 5 cor., I. Podea, paroh (America) 2 cor. Starea fondului 747 cor. 54 bani. Pentru prinos aduce mulțumite în numele comitetului: V. Tor-dășianu, prezid.

O aniversare interesantă. În Franța la Sorbonna, s'a serbat împlinirea a o sută de ani dela nașterea lui Victor Durny. Ernest Lasisse, care l-a cunoscut bine, dela 1864 până la moarte, a ținut un discurs. Durny a spus vorba frumoasă: „Nu voiu să facă școalele bacalaureați, dar oameni“.

Istroia o socotea: condica în care se trec pedepsele și răsplățile înșilor și popoarelor.

Știa rostul vredniciei omului și de aceea îi voia liberi. Era pentru libertatea științei, dar își dădea seamă de rădăcinele adânci ale sentimentului religios și nu se putea indigna împotriva „păstorilor norodului“ care se temeau de urmările pierderii credinței.

Durny a înființat în Franța învățământul secundar și înalt pentru fete. Era încredințat că interesul societății cere ca și femeile să fie la înălțimea culturai veacului.

Din străinătate.

Cel dintăiu interview la dalai lama. Preotul de frunte al tuturor bandiștilor, divinizat al dalai-lama, care însă în trecutul cel mai apropiat a avut să înfrunte multe greutăți, ba a fost silit să părăsească reședința sa de o grandiozitate necuprinsă, din Lassa, era până acum absolut izolat de tot ce e străin.

Zilele trecute un gazetar american Ellis William a izbutit să-i ia un interview, arhierului bătut de soartă, și totuși adorat nemărginit de către poporul său credincios.

Iată cum îl descrie Ellis: Apare ceva mai de 37 ani. Peluța-i galbină, trăsurile-i lipsite de caracteristicile rasei din care face parte. Fața e cu mai multe rane. Urechile mari îi sunt ascuțite, dinții mari, albi, în urma zimbetului ce vecinic îi stăpânește fața, bățători la ochi. Are mustecioară mică, răsucită. În barbă două-trei fire răslețe. Nu denotă inteligență extraordinară,

INCZÉDY ÁKOS

stoler, atelier pentru aranjarea odăilor

Arad, strada gróf Károlyi Gyula Nr-ul 10 (casa proprie).

Aranjază și servește cu planuri de aranjament pentru odăi și prăvălii. Totfelul de planuri se execută gratuit. Se află stabil înmagazinate cele mai escelente mobile.

totuși adicții personalitate foi, că dalai-duce o viață fapt la el e perne albe d'aur și ceașcă curat. Trăiește

Regele foarte încântă lismul din Arad larea de până Capitala de lui nestrămutate toate religiile ce budhistă.

Minuni rului „Matin o doamnă La „Pe căr spune el — Să nu-mi spu Să-mi răspun apoi mâinile cu un glas r

— Est!

— Da,

— Ai a

unei scrinte spate, ai și a jtt era oache sau are două cit, a trebuit exacte, cum mai spuse, c are și acum lui, el nu m din cap, că

„Apoi i ureche are p și continuânc a început să lipi deprinși de aici înainte nouă provoca deplin vindec

Tot red povestește m d-na Lalloz p

Patul lu son, în care melancolice l sa, e un izvo viața lui Nap obiecte de pe dună toate ol

Mai nou un cat cu multă muzeu. Ela a sufletul.

Ca ori ei. Patul e p cu marca unu

Bertrand l-a murise Napo prin anii 182 generalul Ber unui arăndaș criză financia milia acestuia rând, când s' s'fârșiri a aju s'a dedicat p maison. Aute evidentă, deși un pat. Fapt poleon suflet cadavrul său.

Dispoziți dat o ordinaț orașul. S'a d taurantelor, aplice fete i

KII

Arad,

Au sosi

totuși adicții și toți cei ce-l cunosc susțin că e personalitate eminentă. Svonurile colportate prin foi, că dalai-lama nu s'ar spăla nici când și că duce o viață desfrânată, sunt toate născociri. De fapt la el e curățenie extraordinară. Doarme pe perne albe de mătăasă; mănâncă din farfurii de aur și cească din ce bea e asemenea din aur curat. Trăiește o viață cu adevărat de sfânt.

Regele sfânt al Tibetului, dalai-lama e foarte încântat de progresele culturale și liberalismul din America. Promite apoi să rupă cu izolarea de până acum, îndată ce își va recăstiga Capitala de unde l-au izgonit Chinezii. Credința lui nestrămutată este că în 4 secolii vor fuziona toate religiile, adoptând ca unică mântuitoare pe ce budhistă.

Minuni în zilele noastre. Un redactor al ziarului „Matin” ne istorisește următoarele despre o doamnă Laloz, care locuiește lângă Paris.

„Pe când vorbeam cu d-na Laloz — ne spune el — într-o bolnav de vre-o 30 de ani. Să nu-mi spui nimic îi porunci d-na Laloz. — Să-mi răspunzi numai la ce te întreb”. Ii puse apoi mâinile pe cap și numai decât îi observă cu un glas răgușit.

— Esti bolnav de gât.

— Da, doamnă.

— Ai avut o umflătură la gât din cauza unei scrinteli. Ai căzut apoi și te-ai lovit în spate, ai și acum urme. Medicul care te-a îngrijit era oacheș și poartă ochelari. La cabinetul său are două ferestre le văd și bolnavul buimăcit, a trebuit să mărturisească, că toate sunt exacte, cum le-a spus d-na Laloz; dar când îi mai spuse, că la dejun a mâncat fragi și că le are și acum nemistuite într'un colț al stomacului, el nu mai putu zice nimic, și făcu numai din cap, că așa este.

„Apoi îi mai spune, că în nas, laringe și ureche are polipi și multe mucozități supărătoare și continuând să-l fricționeze bine pe cap și gât, a început să curgă cantitate însemnată din polipi deprinși și din mucozități și l-a asigurat, că de aici înainte aceste îi vor ieși zilnic, fără orice nouă provocare și până într'o lună are să fie pe deplin vindecate.

Tot redactorul jurnalului „Le Matin” mai povestește mulțime de alte minuni săvârșite de d-na Laloz prin influența fluidului magnetic.

Patul lui Napoleon. Vechiul castel Malmaison, în care Napoleon a petrecut zilele cele mai melancolice la o bună și credincioasă prietenă a sa, e un izvor nesecat de relicvii prețioase din viața lui Napoleon. E aici un mic muzeu tot din obiecte de pe timpul marelui împărat. Aici se adună toate obiectele ce sunt legate de numele lui. Mai nou un American așezat în Franța s'a dedicat cu multă râvnă pentru îmbogățirea acestui muzeu. Ela a flat patul, în care și-a dat Napoleon sufletul.

Ca ori ce relicvie își are și aceasta istoria ei. Patul e provăzut cu Coroana lui Napoleon și cu marca unui fabricant contemporan. Generalul Bertrand l-a adus cu sine din Sf. Elena, după ce murise Napoleon. Patul a fost folosit de Bertrand prin anii 1820. După ce a murit în acelaș pat și generalul Bertrand, patul a rămas în posesiunea unui arăndaș alui Bertrand. Acesta ajungând în criză financiară a vândut patul unui bancher. Familia acestuia a păstrat patul până bine de curând, când s'a vândut la licitație și după multe eforturi a ajuns în posesiunea americanului, care s'a dedicat pentru îmbogățirea muzeului dela Malmaison. Autenticitatea patului e dovedită până la evidență, deși familia Murat încă se laudă a avea un pat. Fapt este, că în primul pat și-a dat Napoleon sufletul, iar în cel din urmă a fost așezat cadavrul său.

Dispoziții contra chelnerițelor. În Dresda s'a dat o ordinațiune, ce a produs senzație în întreg orașul. S'a dat un circular către proprietarii restaurantelor, că de aici înainte nu-i permis să aplice fete în serviciu cari n'au încă 50 ani.

Ordinațiunea a surprins mai ales în urma faptului, că tot aici există o altă ordinațiune, care permite preoților să aplice servitoare și econoame, cari au 40 de ani.

O sută douăzeci de executări de-odată. O telegramă din Petersburg vestește, că în Girmi au fost executați 120 de Ciunguzi pentru diferite delict. Când cei condamnați au fost conduși la locul de pierzare, i-a însoțit o mulțime mare de curioși, care arunca cu pietrii și ouă clocite asupra lor. Intre ei se afla și o femeie cu fiica, cari au fost mai mult maltratate de mulțime. Poliția, care voia să susțină ordinea, a fost atacată și n'a putut face nimic, față de o mulțime de mai multe mii.

Fugă prin balon. Cu progresul aviației poliția și peste tot paznicii ordinii publice vor avea multe năcazuri. Astfel într'o localitate din Anglia s'a dat o serbare populară, la care era să se ridice și un balon. Toate au fost pregătite pentru plecare, numai signalul lipsia. De-odată se furișă la conducătorul balonului un necunoscut și-i zise să se ridice. Acesta se opuse, căci primia pornca dela un necunoscut care n'avea nimic de-aface cu balonul. Atunci necunoscutul scoase un revolver și-l îndreptă spre conducător. Acesta n-avu încotro decât să comande, ca funiile să fie slobozite și balonul se ridică repede în sus. Nu peste mult apărură poliția și atunci văzură cei din jur, că respectivul a fost un pungaș, dar fiind recunoscut de poliție a cercat să fugă și în cursul fugei i-a venit ideea să scape prin apucătura de mai sus. La coborârea balonului necunoscutul a dispărut în grabă fără urmă.

Evenimentele din Portugalia. Agenția Havas află din Badajos următoarele:

Știrile sosite din Lisabona sunt nelămurite. Un călător declară, că o mare fierbere domnește în Lisabona. Manifestațiuni tumultuoase au fost organizate de către carbonari cu ocaziunea chemării rezerviștilor. S'au trimis numeroase întăriri garnizoanelor de la Nord.

Inundația din Pașcani. Satul și gara Pașcani sunt complet inundate.

Circulația trenurilor au fost întreruptă pe linia Pașcani-Lespezi, — trenul 147 s'a oprit la Lespezi, iar trenul 17 în gara Pașcani.

Turburările din Lisabona. Ziarele află că ieri a avut loc la Lisabona o luptă între trupe și o parte a populațiunii și marinarilor excitați de agitatori monarhiști. Trupele au ieșit biruitoare. Pânica domnește la Lisabona.

Știrea dată de ziarele engieze cum că marinarii din cazarma regală ar fi încercat o revoltă armată este absolut falsă.

Ordinea domnește în toată Portugalia.

Mii de rezerviști au manifestat pe străzile Capitalei astăzi cântând cântece patriotice, înainte de plecarea lor spre nord cu trupele active.

Opereta franceză la Viena. Ca să se revanșeze pentru primirea excelentă ce s'a făcut la Paris trupele de operetă din Viena, artiștii de aci au exprimat colegilor lor din Paris invitarea să aranjeze în cursul anului viitor un ciclu de reprezentațiuni de operetă franceză, asigurându-i înainte de interesul vienezilor.

Foamete. Gutzkow, fostul președinte al Dumei, care a inspectat împreună cu un redactor al ziarului „Nowoje Wremja”, lucrările pentru construirea liniei ferate din lungul Amurului, povestesc lucruri îngrăzitoare relativ la foametea și starea sanitară a lucrătorilor. Gutzkow spune că dacă nu se va pune capăt lipsei de alimente muncitorii sunt expuși a muri de foame pe câmpuri unde muncesc.

Grațierea unei condamnate la moarte. Mariana Nash din Londra care fusese condamnată la moarte pentru că ar fi încercat să atenteze la viața regelui Gheorghe V, și care urma să fie executată mâine, a fost grațiată în ultimul moment schimbându-i-se pedeapsa în închisoare pe viață. Se vede în aceasta primul pas pentru relua-

rea procesului, de oarece femeia nu pare a fi vinovată de acuzația ce i-se va aduce.

Unde e inginerul Richter? „Lokalanzeiger” din Berlin anunță că s'a stabilit că inginerul Richter pe care l-au prins și deținut bandiții greci, se află în regiunea Olympului și sânt speranțe că peste câteva zile cei trimiși în urmărirea bandiților vor avea cu aceștia o întâlnire la care urmează a se trata asupra condițiunilor de eliberare a savantului.

BIBLIOGRAFII.

A apărut:

Vieța nouă. Anul VII, nrul 9, cu următorul sumar:

Al. Stamatiad, Grădinarul; Ervin, Căderea noastră tot mai albă... E. Isac, Ardealul demagog; D-ra A. Linde, Legenda lui „Tristan și Isolda”; I. M. Rașcu, În orașul gotic. Din mișcarea intelectuală la noi și în străinătate.

Literatură: D. Anghel, Povestea celor năcăjiți. — Reflexii asupra artei și literaturii italiene, — „Originea românească” a lui Ronsard.

Noua revistă română, nrul 11, vol. X. Director: C. Radulescu-Motru. Sumarul: Criza bisericească. — Congresul al VII-lea al Asociațiunii române pentru înaintarea și răspândirea științelor. A. D. Xenopol, Metoda în științele succesiunii geologice și istorice. A. C. Murgurescu, Psihologia negustorului român. Dr. Florea Simionescu, Vindecarea beției la Romani. C. Teodorescu, Frumusețea (legendă giorgiană). Oreste, Fantezii de iarnă. A. Cehov, O mireasă fără prejudecăți. Const. Sp. Hasnaș, Sfârșitul unei polemici etc.

„Cultura Creștină”, Nr. 12, revista profesorilor de teologie din Blaj, cu următorul sumar bogat și interesant:

Dr. Victor Macaveiu: Bibliotecă centrală în Blaj, — dr. Iuliu Florian: Amintirea sf. Apostol Petru în catacombe. — Zenove Păclișan: Ion Mateiu, Preoțimea românească ardeleană în veacul al XVII-lea. (Recenzie). — Aurel Fodor: Impotriva „pocăiților”. — Dr. Ioan Sâmpăleanu: Edificiile publice ale bisericii. — m.: Conflictul sinodal din România. — Dr. Felician Bran: Vasile L. Kirvai, Piedeci dărâmatoare de drept matrimonial în biserica gr.-cat. română din Ungaria. (Recenzie). — Cronică: La jubileu d-lui N. Iorga; Congresul euharistic internațional; Ordul bunilor templieri; Lucruri străine la noi; Sanatorii pe seama preoților; Nașteri nelegiuite; Misiunile catolice. — Telefon.

O recomandăm cetitorilor noștri cu toată căldura. Prețul de abonament: pe an cor. 10; în străinătate cor. 12.

„Săptămâna politică și cultura” anul I-iu cu următorul sumar: Petre V. Haneș: Prelații de altă dată. Cu prilejul operei d-lui I. C. Filitti. Lt. Colonel Montaigne: După treizeci și cinci de ani de carieră (trad. de Titu Cornea). Victor I. Slăvescu: Congresul Ligei Culturale. Virgil Gabrielescu: Bibliotecă pentru țărâtime. Nu magazii de cărți, ci focare de lumină... V. V. H. Note de examenele particulare. Pagini alese: Petre P. Carp: Ordinea socială. Redacția și administrația București. Str. Regală. Numărul 1. Telefon 13/95.

Redactor responsabil: Atanasie Halmăgian.

În cancelaria lui Dr. Aurel Nyilvan avocat, Șomcuta-mare, află aplicare imediat un

candidat de avocat cu praxă

pe lângă condițiuni favorabile.

KILENYI C. és T^{sa}.

Arad, str. József főherceg 11, la globul vânăt.

Au sosit noutățile de primăvară.

Preț ieftin extraordinar.

Pănuri de haine femeiești, mătăsurii, delaine, zephyre, cartoane, mănuși, ciorapi pregătiți de penitențieri. Asortiment bogat de umbrele, pălării de paie pentru dame. Modele și decoruri se capătă cu preț foarte scăzut.

Ziffer Sándor

intreprindere de mașini de scris

Arad, strada Forray, palatul contelui Hunyady.

Unicul vânzător al mașinelor cu renume universal

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20 exemplare; soliditatea lor e neîntrecută; provăzute cu litere românești după plac, se pot primi pentru probă și recomandare **fără taxă.**

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea mașinelor în cursul anului întreg și sub îngrijirea mea de specialist, mașinele vor funcționa regulat.

Curs permanent pentru stenografie și contabilitate la mașină.

Mare magazin de aparținente de cea mai bună calitate.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Primește orice comande de speciealitate, d. e.: părți trăbuincioase la edificii, garduri de fier și gratii de morminte. Cuptoare, modelul cel mai nou de cea mai frumoasă și cea mai bună execuție. Cumpene, greutăți și mașini economice. — Stropitoare de vie se capătă și se reparază cu pricepere. Cu plăcere dau planuri și proiect de spese.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Local de întâlnire

al

industrișilor și burghezilor din provincă

este în Arad

ospătăria și hotelul

din strada Boczkó,

ce poartă numirea

„bou roșu“

În localurile sale plăcute stau la dispoziția oaspeților **mâncări gustoase și vinuri escelente din podgorie.** Serviciu atent și prețuri ieftine. Odăi curate, mobilate elegant dela 60 cruceri în sus.

Francisc Draskovits, ospătar.

Am onoare a aduce ia cunoștința p. t. on. public, că mi-am deschis în localul din colțul stradelor Batthyányi și Weitzer János o întreprindere pentru instalarea de

apaducte, canalizări, încălzit și iluminări de gaz.

Prestau ori ce lucrări privitoare la aceasta branșă precum: apaducte, încălziri și iluminări cu gaz, pe lângă o garanță de doi ani precum și reparaturile de specialitate ale acestora, cu prețurile cele mai moderate. Pe baza experiențelor câștigate pe acest teren într'un lung șir de ani, atât în Capilă, cât și în orașele din provincă, mă aflu în poziție, a mă simți capabil, ca toate lucrurile încredințate mie să le pregătesc, pe lângă responsabilitate de specialist, spre deplina mulțămire a onoratei clientele.

Cu planuri și preliminară servesc gratuit. Contând la prețiosul sprijin al p. t. onorat public român.

Cu deosebită stimă
Jenei János
monter.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János,
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

În atențiunea celor ce se muță.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri,** execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

intreprindere de instalarea sonerilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Ioan Gabor

meșter țiglar și acoperitor
cu lespezi de metal eternit

strada Demeter Numărul 122.

Primnește toate lucrurile aparținătoare acestei branșe și le execută punctual, pe lângă cele mai moderate prețuri,

Servește bucuros cu planuri și preliminară de spese.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke

Trad. de Iunius

(7)

— Urmare —

El înainta cu pași ușori urcând cărarea bolovănoasă, ce ducea în sus pe muntele Julien printre pădurile brumăite de molizi și de pini până tocmai sus, unde printre sfărâmurile și bolovanii de granit și ardeșe părea, că a murit orice vegetație. Acolo unde și de-o parte și de alta a cărării se înalță în singurătatea lor tainice coloanele iulice ale unei lumi necunoscute anterioare, iar acum se văd stănițele ninse, părăsite ale ciobanilor bergamini cu miile lor de oi și cu câinii lăfoși, acolo simți tânărul cât e de părăsit pe lume, totodată simți însă și curajul crescându-i. Cobori cărarea de cea parte a muntelui aproape săltând și zoria înaintea cătră soartea necunoscută suind înălțimi și coborând în văi. Trecu prin firoasa peșteră dela Almoslins, pe lângă colibile dela Bazorol unde cu sute de ani înainte au jurat alianță vecinică cele trei federațiuni ale Rhăției, apoi fără să mai poposească, — căci se în-

seră deja, — se îndreptă spre lunca dela Parpan.

Adâncit în gânduri, în planuri și stăpânit de sentimente deosebite, dânsul înainta mereu fără să se sinchisească câtuș de puțin de fulgii mari de zăpadă ce cădeau tot mai des, ori de avertismentele stomacului său flămând.

— Și apoi se mai zici, — gândea el în sine, — că nu e în fine interesant și înveselitor să alergi prin furtunile și seninul vieții și să privești cum se joacă soartea cu tine acuș alintându-te în somn dulce, acuș sperându-te cu viclenie răutăcioasă? Alungat din patrie, fără să fiu comis vr'o crimă, iată-mă proscris ca un criminal, afurisit și blăstămat de oameni, cari abia mă cunosc, nu sunt eu oare acum mai de plâns decât oricând? Însă sunt și voi rămânea Eu, nu aceea, ce ar voi aceea să facă din mine, ci aceea, ce eu voiesc să fiu. Poftească ei să se prostearnă și să-și adoare idolii vanității, ai egoismului, ai poftelor de câștig, închine-se și mai departe belșugului, trufiei și arborilor genealogici, cu voi să rămân Eu și nu-mi trebuie alți Dumnezei pe lângă Dumnezeul meu. Moartea în sfârșit nu e altceva decât mutarea domiciliului într'altă lume.

În vreme ce el se întreținea astfel cu sine însuș, un glas vesel de bărbat se auzia în întunericul serii cântând:

Biala matta eis stada
Aben ussa butta pli;

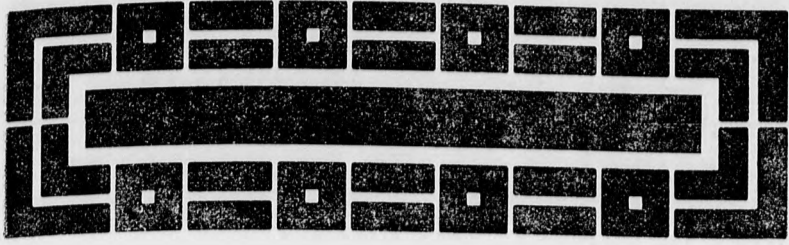
Has schau bitpar ils mets,
A quei ei bona bex*).

Prevost conturbat în meditațiunile sale aci cucernice, aci pesimiste te miră auzind în acest ținut, unde singură limba germană domina, o limbă, care nici nu samăna cu latina vorbită în Engadin de unde plecaseră ei azi, ci aparținea munților îndepărtați, cari împrejuiau spre răsărit Sf. Gotthardul. — Într'aceasta iată și cântecul revindându-se din ceața deasă, ca o umbră sură strigând zgomotos: „Bună seara“. — În dreptul căpitanului însă se opri, ca spre a-l privi mai bine sau spre a-l agrăi. Prevost îl încunjură moros și trecu lunecând înainte, se simți însă apucat fără veste de o mână zdravănă pe când un glas se răsti la el: Stai domnule! Ori eu sunt orb, ori dta? Ori vr'o nălucă se joacă cu noi amândoi!

Printr'o întorsătură repede Flavian se desfăcu din mâna necunoscutului și ridicând ciomagul său noduros îi strigă: Îndărăt! Ce vrei?

Celalalt însă-l privia liniștit în ochi. — Era de o înfățișare puternică cu un cap mai înalt decât căpitanul. De pe umeri îi atârna o blană din piei de oaie până la genunchi, iar peste pălăria de păslă purta o maramă de cioc, care trecând pe sub barbă și peste gură îi ascundea jumătate din față. (Va urma.)

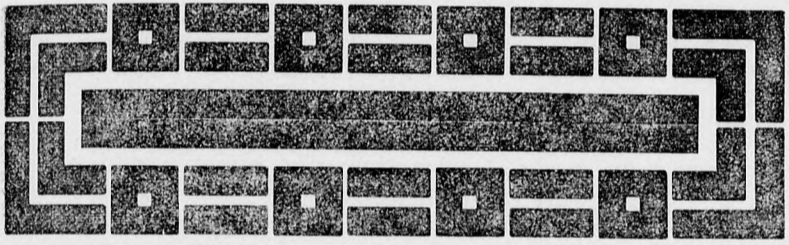
*) În nemțește trad. de autor, în românește după textul german ar suna cam astfel: Fată frumoasă erai totdeauna, azi cine ar mai zice așa ceva, te-ai lăsat de copii sărutată. Și asta bine n'ai făcut.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în recvizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru avocați și socoșile bisericesti. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodată pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, cruci pe altar și statuete, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brăne și pălării preoțesti, precum și toate cărțile bisericesti.

Recvizite școlare fizicale conform articolului de lege XXVII. din 1907. hartele geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

**TIPOGRAFIA
DIECEZANĂ**

ARAD, STR. BATTYANYI 2.

Asortată fiind cu cel mai variu și mai modern material pentru lucrări ce ating arta tipografică, se recomandă a execută tot felul de tipărituri ca : Documente, liste de escompt percepțiuni și eroğațiuni, învitări pentru petreceri.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerintelor moderne; — dietetică după sistemul lui **dr. Sahmann**; — (băi de aier, de soare, de aburi, de aier cald, de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, hysterie, anemie, diabet, diatheză urică, rheumatism, boale de stomach : : și de intestine, etc. : :

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în : : stabiliment : boale infecțioase și boale psyhice. : :

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detaluri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului :

Dr. Marius Sturza.

LIBRĂRIA DIECEZANĂ

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.
Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească	2.—	Candrea-Densușianu-Speranță, Graiul nostru 2 vol.	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. à	1.50	Candrea, Proleccele la români	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Căluza stupar.	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu „ai multe figuri în text	2.50	Dragoslav I., La han la trei ulcele	1.50	Pamfle, Graiul vremurilor	2.—
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austriei	4.—	Popovici Dr. I., Dialectele române	4.80
Andersen C. H., Mărgăritare, povestiri traduse de Vlahuță	1.50	Dauș L., Dușmanii neamului	2.50	» Poezii pop. române	1.80
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesă în 3 acturi	1.50	Gorun I., Taina a șasa	1.50	Popovici C. A., Național. sau democr.	2.—
— Ovidiu, Dramă în 5 acte	1.50	Gorki M., Mama, roman	1.50	Rădulescu-Pogoneanu, Studii	2.—
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov.	1.50	Etinger D. E., Sfaturi către mame	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol.	4.80
Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina	1.50	Eftimiu V., Inșirate mărgărite	2.—	» Fără credință	3.—
Boteni-Ionescu, Din satul nostru	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate	3.—	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc	1.50
Björnson Björ., Veselul ștrengar	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate	3.50	» Arta în România	4.—
Babeș și Oceanu P., Capra (vacă săracului) studiu biologic, igienic și economic	1.50	Iorga N., Istoria românilor	3.—		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului	1.—	» Gânduri și sfaturi	1.50	Cărți pedagogice:	
Baronzi G., Poesii alese 1828—96	1.75	— Istoria lumii	3.—	Aslan, Lecțiuni de pedagogie	5.—
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească	2.—	Butureanu V. C., Curente pedagogice	1.75
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov.	1.80	— Scriitori și curente	2.—	Borgovan Gr. V., Istoria pedagogiei	3.—
Caraiivan V., Basme și legende străine	1.75	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși	1.—	Constantinescu, Curs teoretic și practic de pedagogie și metodologie	6.—
Cazaban Al., Chipuri și suflete	1.50	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor	1.50	Conta-Kernbach, Elemente de pedagog.	4.—
Coza A. C., Naționalitatea în artă	1.50	» Herodot	5.—	» » metod.	3.—
Cugler-Poni, Poesii	4.—	» Istoria armatei românești	2.50	Costescu - Dima - Grigorescu - Popescu, Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei	6.—
Corbu I., Noua teorie cosmogonică	1.40	Iosif O. St., Poezii	2.50	Compayre Gabr. Herbart și Educația prin instrucțiune	—60
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații	1.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații	4.—	Costescu, Metodica matematicii	5.—
— Carte pentru copii cu icoane	1.20	Loti Pierre, Pescar de Islanda	1.50	» » limbei române	5.—
Coșbuc Gh., Balade și idile	3.—	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori	1.—	» » Istoriei și geografiei	7.—
» Fire de tort	2.50	Macedonski Al., Cartea de aur	5.—	Cioflan C. P., Ideile lui Iohn Locke asupra educației	4.—
» Ziarul unui perde vară	—80	Mantegazza, Arta de a se însura	1.50	Culea D. Ap., Invățământul d. natură	3.50
» Războiul p. neatârnav	1.—	Metropolitul Andreiu baron de Șaguna	7.50	Kiritzescu St., Cestiuni de educație și didactică experimentală	2.50
» Povestea unei coroane de oțel	1.50	Maeterlinck M., Viața albinelor	3.—	» Cestiuni de psihologie	2.—
» Sacontala	5.—	Mera I. T., Din lumea basmelor	3.50	Găvănescu I., Istoria pedagogiei, 3 vol.	15.—
» Aeneis	2.50	Pitiș Ec., Poezii	1.50	» Ideile pedag. ale lui Locke	1.25
» Versuri și proză	—70	Payot I., Educația voinței	2.—	» Pedagogia generală	1.50
» Valuri alinate	1.50	Coatu Gr., Din viața țărănească	1.50	» Elemente de psihologie	4.80
Carmen Sylva, Insurat	1.—	Dumbravă B., Haiducul	2.—	Locke I., Câteva idei asupra educației, 2 vol.	5.—
— Povestile Peleşului	—95	Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol.	6.50	Matthias D. A., Pedagogia practică	4.—
— Povestile unei regine	1.—	Freitag G., Dare și avere, 2 vol.	6.50	Martig Em., Psihologia pedagogică	3.50
		Hétrat B. I., Aeeva	2.50	Pestalozzi H., Leonard și Ghertruda	3.50
		Nădejde S., Patimi, roman	2.—	» Cum își învață Gertruda copii	1.50
		» Robia banului, roman	2.—	Ufer Chr., Introd. în pedagog. lui Herbart	1.—
		» Din lume pentru lume	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori	1.50		

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
 ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
 se capătă în colorile galbină
 și neagră cu
16 coroane 50 fl.
 escluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
 prăvăliă de ghete de rangul I-u.
 Arad, piața Andrassy nr. 20.

Comandă din provincie se execută în aceeași zi.

25(11)

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

moderne mașini și material
 privitor la această branșe,

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebrele și tot felul de lucrări atingătoare de această branșe.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încurajă cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::
 ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.